

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 6.— L., polletno
12.— L., celoletno 24.— L. — Posamezna številka
60 cent.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Ponosen odgovor je dala Italija na napade sovražnikov in njihova vabila k vdaji. V nedeljo zjutraj je bilo v dvorani Osrednjega doma v Rimu sklicano veliko zborovanje italijanskih vojnihi pohabljenecv. Njih vodja Carlo del Croix je imel govor za vse člane, ki so poslušali njegova izvajanja tudi po radiu v invalidskih in fašističnih domovih. Carlo del Croix je v glavnem naglasil:

Cim bolj je Italija oblegana in zadeta, tem bolj smo ponosni na njeno ime in pripravljeni v njeno bodočnost

Jadikovali ne bomo, ker znamo trpeti. Ljudstva, ki vse tvega in v razrušenih mestih toliko prenaša, ne utegnemo poučevati, ker se zavedamo, da govorimo narodu, ki ga je sovražna usoda vedno prisilila, da se je moral boriti do zadnjega. V tej vojni — je zaključil del Croix — ki je polna nepredvidenih dogodkov, se je izkazalo, da se dogodki pokorijo isti volji in da je zgodovina previdnost, kakor je življenje poslanstvo. Bodočnost bo pripadala tistim narodom, ki bodo v menjajoči se sreči manj ošabni in bolj dostojanstveni. Naj bo usoda, ki pritiska s silo na nas, kakršna koli, sili ne bomo podlegli!

Sovražne sile v Sredozemlju nadaljujejo svoje napade na nezaščiten mesta. Osne letalske sile pa zadnji čas uspešno napadajo sovražne konvoje v Sredozemlju in sovražna pristanišča v Afriki.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 31. maja naslednje 1101. vojno poročilo: Sovražne letalske skupine so včeraj odvrgele številne bombe na mesto Neapelj, ki je utrpelo že 70. letalski napad, na kraje na Sardiniji in v pokrajinah Foggia, Bari in Potenza. — Znatna je škoda na javnih in zasebnih poslopih v Neaplju, kjer je bilo sestreljenih 6 štirimotornih letal; 3 so sestrelili naši lovci, 1 nemški lovec, 2 pa protiletalsko topništvo. — Pri akcijah proti otoku Pantelleriji je sovražnik izgubil nadaljnjih 9 letal, ki so jih zadele obrambne baterije, nadaljnjje letalo pa je strmoglavilo v morje po zaslugi naših lovcv.

Pri letalskih napadih, omenjenih v tem poročilu, so bile naslednje žrtve med prebivalstvom: 58 mrtvih in 351 ranjenih v Neaplju, 5 mrtvih in 10 ranjenih pa skupno v raznih krajih na Sardiniji. Glede na odstranitev ruševin in na smrt nekaterih težjih ranjencev se je število žrtev o priliki sovražnega letalskega napada na Civitavecchio povzpelo na 295.

Na vzhodni fronti vlada zatišje pred viharjem. Letalsko delovanje je tudi tam zelo živahno.

Ves svet je v pričakovanju nemškega napada. Zlasti v Londonu se izprašujejo listi, do kakšnega presenečenja utegne priti v letošnjem poletju. Prevladuje mnenje, da stojimo tik pred velikanskim spopadom dveh orjaških vojsk in da bodo Nemci prvi napadli. Ali se bodo Sovjeti lahko uprli novemu sunku protiboljševiških armad? — vprašuje monakovski inevnik. Ali se bodo poslužili taktike elastične obrambe, ali pa bodo sprejeli borbo? In če bodo sprejeli borbo, ali jim ne preti nevarnost uničenja kakor v letu 1941. Kak je uspeh nemške splošne mobilizacije za popolno vojno in kako so oborožene nove Hitlerjeve armade? Ta vprašanja kažejo, da je nemška uganka že močno zbegala Angleže.

O stanju na vzhodni fronti ob zaključku maja

nam govori naslednje poročilo vrhovnega poveljstva nemške vojske z dne 31. maja: Sovražnik včeraj ni nadaljeval napadov proti kubanskemu predmostju. — Z ostale fronte poročajo samo o delovanju izvidniških in napadalnih oddelkov poleg uspešne lastne napadalne akcije pri Ve-

Dr. Albert Kramer

»Domovina« je izgubila svojega velikega prijatelja. Pretekli petek popoldne smo pri Sv. Križu položili v družinsko grobnico g. dr. Alberta Kramerja, bivšega večkratnega ministra in dolgoletnega direktorja listov konzorcija »Jutra«.

Star je bil šele 61 let, po rodu pa iz Trbovelj. Njegov izredni talent je bil izpričan že za časa šolanja, saj je srednjo šolo in vseučilišče dovršil vseskozi z odliko. Kljub temu pa si ni izbral donosnega poklica, marveč se je iz idealnega nagiba posvetil novinarstvu. Tako smo Slovenci z dr. Albertom Kramerjem dobili in zdaj izgubili novinarja, kakršnega doslej še nismo imeli in mu bomo tudi v bodočnosti težko našli enakovrednega naslednika. Dr. Kramer je bil svetovno razgledan mož, ki se je pri vsem velikem znanju še neprestano izpopolnjeval. Nobeno noč, ko je truden zapuščal uredništvo ali ministristvo, ni legel brez knjige v posteljo. Kot direktor se je prav posebno zanimal za »Domovino«, katero je vsak teden skrbno prebiral in pokroviteljsko nadzoroval.

Kaj je dr. Kramer pomenil v našem političnem življenju zadnjih 25 let, je pač dobro znano vsem, ki so se kakorkoli zanimali za naše javno gibanje. Bil je mnogokrat minister in je vodil različne resore, dalje časa je bil tudi poslanik v Pragi. Njegovo ime je bilo znano v vsej bivši državi in zlasti tudi na Češkem, kjer si je v mladosti izbral svojo življenjsko družico gospo Anči, katera pa je že pred 5 leti odšla v večnost. Kljub visokim položajem in odlikovanjem se je dr. Albert Kramer vedno počutil naj-srečnejšega, kadar se je spet vrnil v svojo uredniško sobo in v uredniški krog, kateremu je bil vselej tovariško naklonjen. Dr. Albert Kramer je bil zlata vreden človek, ki ga ne pozabi nihče, kdor je kdajkoli prišel z njim v osebne stike. Najvidnejše je pričal o njegovi priljubljenosti veličasten pogreb, katerega so se udeležili premnogi njegovi prijatelji iz številnih naših krajev, mnogi bivši ministri, senatorji in poslanci, najštevilnejše pa predstavniki tistih naših krajev, katerim je bil dr. Kramer vedno najbolj naklonjen. K pogrebu je prišel tudi gosp. knezoškof dr. Rožman. Združeni ljubljanski pevci so peli presretnje žalostinke, s pristrénnimi besedami pa sta se poslovila: na žalost bivši minister in senator Ivan Pucelj, ob grobu pa pokojnikov dolgoletni prijatelj in sodelavec, direktor »Jutra« Stanko Virant.

Visoki komisar Eksc. Emilio Grazioli je pismeno izrekel sožalje lastništvu »Jutra« in Narodne

tiskarne ter težko prizadeti pokojnikovi rodbini. Nadalje sta pismeno sožalje izrekle tudi knezoškof dr. Rožman in ljubljanski župan general Rupnik. Neštete so nadaljnje brzoglavne in pismene sožalne izjave, ki so jih prejeli in jih še prejema družina ter lastništvo »Jutra« in Narodne tiskarne.

Naše kratko in skromno poročilo, ki pa naj bo izraz prisrčne hvalečnosti »Domovine« nepozabnemu šefu dr. Albertu Kramerju, bomo pač najlepše zaključili, če ponovimo besede, ki jih je Ivan Pucelj izrekel ob krsti: »V 40 letih svojega javnega dela nisem poznal tako plemenitega, dobrega, nesebičnega in idealnega človeka, kakršen je bil dr. Albert Kramer. Po pravici ni imel sovražnika. Albert Kramer je postal last vsega naroda.«

Slava njegovemu spominu!

lišu. — Pri napadu oddelka sovjetskih bombnikov na nemški konvoj na Črnem morju so lovci in letala vojne mornarice sestrelili vseh 9 napadajočih bombnikov. Skupno je sovjetsko letalstvo izgubilo včeraj 74 letal. Pogrešamo 7 lastnih letal. — Nemška brza bojna letala so napadla včeraj pristaniška mesta na angleški južni in jugovzhodni obali ter metala bombe velikega kalibra na vojaško važne naprave. V Sredozemlju je uničilo letalstvo 29. in 30. maja 13 letal, med njimi več težkih bombnikov. — Pri oboroženih izvidniških poletih nad Atlantikom je bil po napadu iz zraka potopljen sovražni 4900-tonski tovorni parnik, v letalskem boju pa sestreljeno eno štirimotorno angleško letalo.

O divjih napadih angleških in ameriških letalcev na nemška mesta so izjavili v Berlinu:

Podpredsednik angleškega ministrskega sveta Attlee je izjavil 27. maja, da ni res, da mečejo angleški bombniki svoje bombe v Nemčijo na slepo, temveč jih pošiljajo samo na vojaške cilje in na naprave, ki so važne za vojno proizvodnjo. Berlinski vojaški krogi pobijajo to trditve, češ da se mora ugotoviti prav nasprotno, in objavljajo v zvezi s tem seznam v kronološkem redu vseh terorističnih napadov, ki jih je doslej angleško letalstvo izvedlo na Nemčijo. Po podatkih iz tega seznama je bilo v dobi do 23.

maja tega leta zadetih ogromno število izključno civilnih poslopij, in sicer 191 šol, ki so popolnoma razdejane, medtem ko je 920 drugih hudo poškodovanih, 108 bolnišnic popolnoma razdejanih in 231 hudo poškodovanih, 133 cerkev razdejanih in 490 hudo poškodovanih. K temu je treba prišteti še porušene številne stanovanjske hiše in narodnih spomenikov. Samo v Kölnu je bilo, kakor ugotavljajo podrobno pooblaščen krogi, popolnoma porušeni 31 cerkev, med njimi nekatere najstarejše in najslavnejše v Nemčiji. Tudi v Mainz in drugih starodavnih nemških mestih na jugozapadu je bilo razdejano mnogo spomenikov velike zgodovinske in umetniške vrednosti. Seznan navaja nadalje nekatera središča južne Nemčije, med njimi predvsem Monakovo, Nürnberg itd. Tudi severna Nemčija je utrpela hudo škodo. Razdejanih je bilo mnogo zasebnih stavb in narodnih spomenikov, med njimi cerkve velike umetniške vrednosti. V Berlinu je bila, kakor znano, razdejana slovit cerkev sv. Hedvike in drugi spomeniki. Tukajšnji krogi poudarjajo, da bo prišel dan po-

vračila. Sovražnik mora računati na kazen, ki si jo je zaslužil.

O junaštvu japonskih vojakov, je japonski stan objavil 30. maja naslednje poročilo:

Japonska garnizija na otoku Attuju, ki se je od 12. maja junaško borila proti izredno številnim sovražnim silam v nenavadno težkih okoliščinah, je 29. t. m. zvečer izvedla najdrzejši naskok na glavno sovražnih sil, da bi jim zadala končni zadnji udarec. Od 29. maja so vse zveze z otokom popolnoma prekinjene in zdi se, da so vsi oficirji in vojaki cesarske garnizije našli slavno smrt za svojo domovino. Misli se, da japonski vojaki, ki so bili ranjeni ali bolni, niso mogli sodelovati pri napadu ter so se raje usmrtili, ko da bi doživeli nečasten konec. Garnizija na Attuju je obstojala iz 2000 mož pod poveljstvom polkovnika Jasuja Jamazakija. Na Attuju se je izkrcalo več tisoč mož sovražnih sil z boljšo opremo. Smatra se, da znašajo sovražniku zadane izgube nič manj kot 6000 mož. Otok Kista je še vedno v naših rokah.

Anglosaški napadi bodo maščevani!

Letalske borbe dobivajo v sedanji vojni strahoten obseg. Morda se prav zdaj bližajo svojemu vršku. Da si bomo spričo tega na jasnem, naj povzamemo članek, ki ga je — pod naslovom »Letalska bombardiranja« — objavil pretekli teden veliki dnevnik »Giornale d'Italia«.

Izvršujoč ukaz, ki ga je vsekakor navdihnil sestanek Churchilla in Roosevelta v Washingtonu in še bolj nujna potreba angleške propagande, se londonski listi bolj kakor kdaj strnjeno in besno zaganjajo proti Italiji ter poveljujejo uspehe angleškega in ameriškega bombardiranja in v naprej naznanjajo njegov naraščajoči uničevalni razvoj. Včeraj je »Daily Telegraph«, eno izmed Edenovih glasil, posvetil temu vprašanju uvodnik z naslovom »Obvladovanje neba nad Italijo: Zavezniško letalstvo napada brez odmore ponoči in podnevi Italijo. Letališča in siliška ter sardinska pristanišča, kakor tudi pristanišča na polotoku so stalno bombardirana in zadelo jih je že na tisoče ton bomb. Italijanski šefi ne prikrivajo svojega mnenja, da pomoč nemškega letalstva Italiji ni zadostna za rešitev. Zavezniki se morajo neprestano zaganjati z vsem, s čimer razpolagajo, proti Italiji in proti njenim zelo razširjenim in lahko ranljivim mejam. Sedaj, ko so bile letalske sile Osi desorganizirane ter so morale prenesti nemajhen napor, ko se Italija približuje kaosu in je na poti do propada, morajo zavezniki ojačiti do skrajne meje svojo letalsko ofenzivo.

Tako piše eden izmed poluradnih listov v Londonu. Bržkone ne pozna ponosnega zgodovinskega neupogljivega odpornega duha Italijanov, naraščajočega razvoja obrambne reakcije in letalske ofenzive Osi, ki ne ustreza upanju Londona. Vsak dan beleži vojna kronika znatno število angleških in ameriških letal, ki jih osovinske letalske sile zrušijo nad polotokom in nad otoki. Vsak dan beleži ista kronika znake obnovljene italijanske in nemške letalske ofenzive v Sredozemlju proti ladjam in pristaniščem Anglosasov od Francoske severne Afrike do Malte in Sudana ob Rdečem morju. Primer »Daily Telegrapha« pa ni osamljen. »News Chronicle« piše o udarcih, zadanih Italiji, da bi se Italija omeščala. »Daily Express« piše: Toča bomb bo padla na Italijane in bo trdnjša kakor tista, ki uničuje Nemce in kakršna je bila pri El Alameinu. Prekosimo po besu in natančnosti angleško-ameriško bombardiranje, kakršno je bilo pred napadom na Bizerto. Zakaj bi Italiji prihranili naš bes. Vojna zahteva, da bombardiramo glavno mesto, ki so možgani sovražnika. Razbiti moramo brloge novega imperija.

Ta izražena krutost angleških predlogov ima ofenzivno namero živčne vojne pa tudi defenzivno, ki naj ojači že zrahljane živce angleškega prebivalstva. Izostali so nagli odločilni učinki, ki so jih pričakovali po zaključku bitke v severni Afriki. Danes je položaj Anglosasov v Sredozemlju več kot negotov in vznemirjajoč, pričanja pa se nova letalska ofenziva Nemčije na angleški otok, ki bo spremenila račune anglosaških politikov in vojaških poveljnikov ter povzročila novo strašno razdejavanje. Angleški listi govorijo o obvladavanju neba nad Italijo, da bi prikrili angleškemu narodu nemško obvladovanje neba nad Anglijo. Obramba italijanskega neba se izpopolnjuje dejansko z odlično in mogočno letalsko ofenzivo Nemčije nad angleškim otokom. Angleški ministrski predsednik Churchill je prevzel pred zgodovino človeštva in omike strašno odgovornost za novo neusmiljeno vojno s smrtonosnimi bombami in zažgalnimi lističi ter strahovitimi eksplozivnimi pripravami proti neborcem in nevojaškim objektom, proti otrokom, ženskam, ranjencem, bolnikom, cerkvam in umetniškim spomenikom. Roosevelt se je pridružil Churchill s

tem, da mu je dal na razpolago svoje gigantske bombnike in zločinsko hladnokrvnost svojih pilotov in strojničarjev. Rekli smo, da ta novi razvoj vojne, ki so ga hoteli in pričeli Anglosasi, ne bo dolgo brez odgovora. Churchill je ustvaril precedense. Osvobodil je Nemčijo slehernega obzira. Anglija se že strašno pokori za svojo pobudo, za svoj monstrozen način vojne. Sedaj se je znašla nenadoma pod strašnimi udarci bombardiranja nove vrste s strani nemških letal novega tipa z novimi eksplozivnimi sredstvi. Obveščevalci govorijo o nemški superbombi, ki uniči vse, kar je v območju 700 do 800 metrov od mesta, kamor pade. Iz višine 4000 metrov občuti bombnik natančno zračno premikanje, ki nastane po eksploziji. Gre za supereksplozivno sredstvo, bržkone iz tekočega zraka. Gre za novo iznajdbo nemške kemične industrije, ki je gotovo prva na svetu v iznajdljivosti in obsežnosti svoje proizvodnje, in katere ne more prekositi nobena konkurenca angleška ali ameriška kemična industrija. Nova nemška akcija, ki se je komaj deloma pričela, ima že velik učinek, izvedena pa bo po znanstveni metodi, kakor jo je naznačil Churchill, proti industrijskim središčem in pristaniščem v Angliji. Značilno je dejstvo, da letijo novi nemški bombniki tako visoko, da jih ne more doseči protiletalsko topništvo in tudi ne angleški lovi.

Evropska vojna stopa torej v dobo letalske ofenzive. Neizprosna anglosaška letalskega bombardiranja Italije bo poplačana v pravični meri z neizprosno bombardiranjem angleškega otoka in drugih važnih anglosaških postojank po nemškem letalstvu. Da bi prikrili to dejstvo, govorijo londonski listi zama o razdejavanju Italije. Omikanega državljana sveta boli srce ob hladnem premisleku te tragedije, katere niso hotele in ne pričele sile Osi. Vsa odgovornost obremenjuje Angleže in Američane.

DOMAČE NOVICE

Velika verska svečanost v Ljubljani. Preteklo soboto so procesije iz vseh desetih ljubljanskih župnij romale skozi Ljubljano na Rakovnik. Tam se je na stadionu zbrala velika množica. V stolnici procesiji, ki jo je vodil g. knezoškof dr. Rožman, noseč razpelo, so nesli bogoslovci podobo brezjanske Marije Pomagaj. Podoba so na rakovniškem stadionu postavili v nalašč za to prirejeni oltar. Vsega skupaj se je zbralo 25.000 vernikov, ki so glasno molili in prepevali. G. škof dr. Rožman je imel kratko pridigo, v kateri je rekel, da se tudi med našim narodom mnogo greši z bogokletstvom in nečistostjo in da je zato potrebna pokora. Priporočil je vsakodnevno molitev rožnega venca. Nato je množica prebrala spokorno zaobljubo, natisnjeno na podobah Marije Pomagaj. K veliki svečanosti so prispeli tudi najvišji predstavniki: Eksc. Visoki komisar Grazioli, Eksc. armadni general Gambaro, general Ruggero, Zvezni tajnik Orlandini, mestni župan general Leon Rupnik, kvestor Ravelli in več višjih častnikov. Procesije in posvetitvene pobožnosti so bile v soboto in nedeljo tudi v drugih krajih Ljubljanske pokrajine.

Ducejeve nagrade za rojstvo dvojčkov. Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Ivanu in Rozaliji Kovačič iz Gornje Gomile št. 11, občina St. Jernej, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir. Enako nagrado so prejeli zakonci Rudolf in Francka Arko iz Vinice, ter Franc in Franciška Pavlin, Potovrh št. 51, občina Šmihel-Stopiče.

Izreki

»Kdor ljubi, je blazen...« je nekoč dejal mislec. A ni res. Blazen je, kdor ne ljubi.

Zena je na svetu tako koristna in potrebna, da bi jo morali, če bi je ne bilo, najprej izumiti in šele potem odkriti.

Neprilike so človeku včasih bolj škodljive kakor bolečine. Bolečine uničujejo telo, neprilike pa duha.

*** Predstavnštvo Perugije v Ljubljani.** Župan starodavnega italijanskega mesta Perugije g. Agostini je preteklo soboto z dvema mestnima svetovalcema obiskal ljubljanskega župana generala Leona Rupnika. Izrekel je pozdrave Perugije županu in ljubljanskemu prebivalstvu ter posebno naglašal prijazno lepoto Ljubljane. Župan general Rupnik je perugijskemu županu izročil kolajno mesta Ljubljane. Župana in člane občinskega sveta iz Perugije je sprejel tudi Visoki komisar v vladni palači.

*** Zatemnitev od 22 do 4.30.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil: Od torka, dne 1. junija, do novih določb se morajo odločbe o zatemnitvi izvajati od 22 do 4.30. Vse ostale določbe glede zatemnitve ostanejo neizpremenjene.

*** Mesečni obroki jedilne soli za prehrano.** Smatrajoč za umestno, da se omeji osebni mesečni obrok jedilne soli, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naslednjo naredbo, ki je bila objavljena v Službenem listu 29. maja in je stopila v veljavo 1. junija. Drugi odstavek člena 1. naredbe s predpisi za prodajo jedilne soli se spreminja takole: Mesečna količina se določa na osebo z 0.50 kg.

*** Z vremenom v letošnjem maju** smo lahko bili zadovoljni. Lepo so se razvijala polja in vinogradi, ker ni bilo ujm in slane. Deževnih dni je bilo 14, nekajkrat smo imeli precej hude nalive. Kljub temu ni jutranja temperatura nikoli padla pod ničlo, kar se sicer druga leta v maju rado zgodi. Najnižja jutranja temperatura je bila 11. maja, ko smo zabeležili 3°C. Najtoplejša pa je bilo 15. maja, ko smo v Ljubljani zabeležili kar 26.8°C. V splošnem sodijo kmetovalci, da bo letošnja prva polovica leta bolj suha kakor lanska. Letina ne obeta slabo, bo nekaj sadija, žita dobro kažejo in tudi po vinogradih pričakujejo nekaj zlahtne kaplje.

*** Opozorilo staršem in upraviteljem vseh šol!** Iz krogov kmetovalcev v območju ljubljanske mestne občine smo prejeli: Starši, kadar greste s svojimi otroki na sprehod v naravo, nadzorujte jih! Poučite jih, kje je in kje ni dovoljeno hoditi. Travniki, gozd in njiva naj ne bodo sprehajališče in igrišče. Mladina si domišljuje, da ji je vse dovoljeno, kadar pride iz mesta. Opažamo meščane, kako se lovijo po travnikih, gozdovih in njivah. Po travnikih pod Rožnikom igra mladina nogomet. Otroci in starši nabirajo cvetice sredi travnikov, poleg tega imajo pri sebi še torbice in celo vreče, ki se sčasoma napolnijo s travo. Upraviteljstva šol se naprošajo, da otroke večkrat poučijo o škodi, ki jo delajo mimo grede v šolo in iz šole. Zakaj se je kmet trudil in gnojil v jeseni? Mar zato, da bo lahkomišno mestno prebivalstvo uničevalo poljske pridelke in škodovalo ne samo kmetu, temveč tudi samemu sebi. Zato naprošamo starše in upraviteljstva šol, da mladino pouče, kaj sme in česa ne sme delati, da ne bo oškodovan kmet in posledno tudi meščani!

× Moskiti na samotnih Grumantih. Doslej je bilo sicer znano, da žive komarji na Groenlandu, na Islandu in na skrajnih severnih izrastkih evropsko-azijske celine, toda na Grumantih komarjev ne bi nikdo pričakoval. Avstrijska odprava pred leti na Grumante je pa srečala v zalivu Klaas Killen velikanske roje teh malih krvososov, ki prav v ničemer ne zaostajajo za svojimi južnjaškimi sorodniki. V tem zalivu so se namreč ohranili ostanki nekega opuščenege rudniškega premogovniškega naselja in v dveh plitvih vodnjakih sladke vode, ki so jih bili svojčas izkopali rudarji za lastno uporabo, so se po vsej priliki zaredili komarji, ker je bila voda v zatišju in dovolj dobro segreta od sonca. Ker komarji niso bili izpostavljeni običajnim sovražnikom kakor drugod, so se lahko tudi sicer v neugodnih življenjskih prilikah močno razmnožili.

× Zrasli dvojčki. Na minesotski univerzi živi svojvrsten vzorec dvojčkov v živalstvu, namreč dvojčena želva, ki je pravi fenomen. Živalco so našli pred leti še popolnoma mlado in se je poslej prav dobro razvila. Zelva ima dvoje normalno razščenih glav, štiri noge in rep. Rentgenska preiskava je pokazala, da imata oba vratova enako število vretenec in da ima vsaka polovica živali posebno prebavilo. Vsaka glava »misli« samostojno, kar se popolnoma jasno vidi pri jedi. Oba gobca se pulita za grizljaje, ali pa je samo ena glava, dočim se druga vede popolnoma pasivno. Tudi sicer se živalci dostikrat ravna vsaka po svoji glavi, pa sili ena v to, druga pa v nasprotno smer.

Igra ljubezni in usode

Gospod Capiton je dobil od svoje žene Amandine dovoljenje, da lahko gre vsako soboto od 16. do 19. ure v kavarno.

Vse prijateljice so Amandini soglasno priznale, da je izvanredno svobodoljubna in da je pokazala, da ima mnogo smisla in ljubezni do svojega moža in da ima nežen značaj. A niso niti pomislile, da je mož zato vse dni razen tistih par ur, kar jih prebija v uradu, v ministristvu, neprestano pod njeno strogo pažnjo, da je rob svoje žene, pred katero se mora marsikateri dan tresti.

Lahko si mislimo, s kakšnim veseljem se je gospod Capiton vsako soboto napotil v kavarno, da vsaj za tri ure reši nesrečnega jarma. Ves soneč je hitel skozi ulice, da čim prej pride do male kavarne »Pendeques«, kjer ga je že čakal njegov prijatelj Emilien.

Je ravno deset let, odkar živi Capiton tako življenje.

Bilo je nekega večera v novembru, ko je jelo postajati vreme že deževno in so ljudje tem bolj začeli hoditi v kavarne. Capiton je, kakor vsako soboto, tudi zdaj prihajal v kavarno, pozdravil svojega prijatelja in sedel na svoje običajno mesto.

Tedaj pride k njemu prijatelj Emilien in mu prinese malo pisemce, rekoč: »Malo prej mi je nekdo oddal tole pisemce za gospoda Capitona.«

»Za mene?«

»Da, ravno za tebe!«

Na ovojju ni bilo nič napisano in gospod Capiton je prestrašeno gledal zagonetno pismo.

»A kdo ti ga je dal?«

»Neki star človek, ki je pa že odšel!«

»Kak je bil?«

»Nikdar prej ga nisem videl. Pokazal je nate s prstom in rekel: 'To je za onega suhega gospoda, ki tam sedi.' A vi ste mršavi in vedite tukaj. Torej je to pismo moglo biti samo za vas.

Ves prestrašen je gospod Capiton odprl pismo in bral:

»Ako želite, da veste, kaj vaša žena dela vsako soboto od 16. do 19. ure, se napotite takoj do ulice Baigneur štev. 134, in odprite oči. —

Prijatelj, ki vam hoče dobro.«

V času ene sekunde se ni mogel gospod Capiton niti prav osvestiti.

»Bože moj!« pomislil naposled. »Amandina me vara. To bi bilo izvrstno! Sedaj imam orožje v rokah proti njej!«

»Nu, kaj se je zgodilo?« vpraša Emilien.

»Nič, nič! Moja žena me prosi, naj takoj pridem domov, ker je povabila goste na večerjo.«

Vzame svoj klobuk in plašč in hitro odide iz kavarne. Najrajši bi začel plesati in se na glas

smejati. A mudilo se mu je domov, da bi se čim prej prepiral, ali je njegova žena doma ali ne. In res, nje ni bilo. Šele okoli pol osmih zvečer se je vrnila vsa spehana.

Drugo soboto gre gospod Capiton od doma že ob 15.30. Skočil je v prvi avtomobil in se odpeljal do Baigneurjeve ulice štev. 134. Nasproti tej hiši je stala mala kavarna, v kateri se je mogel potuhnti in prežati na svojo nezvesto ženo.

Ob 16. uri se je približal mali kavarni neld avtomobil.

»Draga moja nezvesta žena,« pomislil Capiton, »prepoznam te po tvoji običajni točnosti!«

Ni še utegnil plačati, ko pogleda skozi okno malo bolj na ženo, ki je pravkar izstopila iz avtomobila. In sprevidi, da to ni Amandina, njegova žena.

Bila je to mlada, dražestna ženica, ki ni bila prav nič podobna gospé Capitonovi. Ta žena je odšla v hišo, a okoli pol 19. ure se je vračala vsa objokana domov. Toda gospe Capitonove ni bilo sem. Gospod Capiton se je vračal domov ves vznemirjen in jezen. Doma je našel svojo ženo, ki je sedela poleg peči in pletla nogavice.

»Najbrž je Amandina zavohala,« si misli Capiton, »a moram se počakati do druge sobote.«

Naslednjo soboto se je vsa reč ponovila, samo da je bila lepa neznanka čez dve uri, ko se je vračala domov, še bolj objokana in njen obraz je bil še bolj žalosten kakor zadnjič.

»Revica!« pomislil gospod Capiton. »Škoda je teh lepih oči, da tečejo iz njih tako gorke solze! Izgleda, da se Amandina še vedno boji!«

Druge sobote Amandine še vedno ni bilo. Ali zato je lepa neznanka prišla že ob pol šestih, a ko se je vračala čez nekaj minut iz one hiše je bilo njeno lice blede.

Vsa zaplakana je pritekla v malo kavarno in naletela naravnost na gospoda Capitona. Bila je vsa iz sebe, kakor bi bila malo slaboumna, in je Capitonu, ki se ji je videl zelo dobro in pošten človek, razodela vso skrivnost.

Bila je poročena z nekim starim možem, a zaljubila se je v lepega mladeniča, ki je stanoval talju na številki 134. Od začetka je bila srečna, ali pozneje jo je mladenič vedno bolj zanemarjal. Čez mesec dni jo je popolnoma zapustil. Ali ona se je odločila, da se maščuje nad tem mladeničem! In zato je hodila vsako soboto, da verdar enkrat zgrabi priliko in se maščuje.

»Torej pridete tudi drugo soboto v to kavarno?« šepče gospod Capiton, ki se je že zaljubil v to mlado ženo. »Potem bom imel spet priliko, da vas vidim. Ali vas smem sedaj spremiti?«

Da. Zdaj se je začela cela vrsta takih sobot,

lepih in srečnih za gospoda Capitona. V mali kavarni je vedno našel Heleno, tako se je imenovala mlada žena. Od začetka je bila nesrečna, zatem žalostna, zatem tiha in potem se je zaljubila, da, zaljubila se je v njega, v gospoda Capitona. Zaljubila se je, ker je tako potrpežljiv, dober in blag. Neko soboto sta se sestala Capiton in Helena, mlada žena. Oba sta dosegla ločitev vsak svojega zakona. Iz te majhne kavarne sta se odpravila na svoje poročno potovanje.

Ta kratka zgodba dokazuje, da vsa tajna pisma ne donajajo nesreče... Razume se, da le tedaj ne, ako so namenjena drugi osebi, pa so slučajno dospela na napačen naslov.

Germaine Beaumont

Na našem vrtu v juniju

Junija meseca dovršimo vse, česar nismo dovršili v maju. Največ dela nam napravi pletev, okopavanje, zalivanje in zatiranje škodljivcev. Pleti moramo, dokler je plevel še majhen, okopavati pa vselej, ko je površina zemlje od naličev zbita. Zalivajmo proti večeru in prav zarana zjutraj. Z gnojnico zalivajmo samo po dežju in le mlade rastline. Kapusnice (zelje, karfijoli, ohrovt) ospajmo. Sejmo poletno endivijo (rumeno eskarijo). Sadimo tudi še lahko fižol, grah, redkev, kolerabe, presejamo pa podzemeljske kolerabe, parno zelje, ohrovt in rdečo peso. Paradižnike pridelujemo h kolom in trebimo zalistnike.

Ljubitelji cvetlic sejmo tudi turški nagelj, rdečo ljubezen, marjetice in potočnice, cepimo pepk na brateče oko, odvele rože sproti porežljive, da ne nastavljajo semena; to bi jih zelo oslabilo. Podsajamo poletne cvetlice, uredimo končno cvetlične gredice, snažimo pota in vsakih 10—14 dni kosimo trato.

Pritlično sadno drevje pincirajmo, privežimo voditeljce. Kolobarje okrog debel rahljajmo in jih pokrijmo z drobnim gnojem. Ob suši zalivajmo presajeno drevje in grmičje. Rastline, ki morajo rasti v rodu, zalivajmo med dežjem in po izdatnem dežju z gnojnico.

Zajedavce na zelenjadi, cvetlicah in na sadnem drevju zatirajmo sproti, ko se pojavijo. Rožni plesen zabranimo z žveplanjem ob vročem, suhem vremenu, rjo in črno pegavost pa z 1% topino bakreno-apnene brozge.

TEŽAVNA IZBIRA

Gospa Nečimerjeva je pretaknila vso trgovino, da bi dobila čevlje, ki bi se prilegali njeni nogi. Nazadnje je nejevoljna rekla:

»Vi imate res slabo izbiro. Ali morda sploh nimate moje številke v zalogi?«

Prodajalec je vljudno odgovoril:

»Te pač, spoštovana gospa, toda takih čevljev pa res nimam, da bi imeli znotraj številko 38, zunaj pa le številko 38.«

Mara J. Tavčarjeva:

Mučenica

I.

Pred svetom je bilo tako skrito vse njeno trpljenje, kakor so skrite kraške vode, ki gredo svojo pot pod zemljo. Zaprti je bilo v njeno notranjost in le malokdaj so zazvenele tihe in plahe besede v grenko izpoved, kadar je bila sama s seboj. Glavo je naslonila na dlani in svoja najtežja doživlja je zaupala štirim stenam in podobi, pred katero je prižigala lučico. Rdeče je plapolal plamenček in objel njene skrivnosti, ki so pretrgale molk in njena molitev se je dvigala do Dolorose.

Iz njenih oči je odsevala vsa žalost skal in pokrajine, kadar je zahrepenela nazaj v rodno vas in domačo hišo in v tiste drobne, mlade dni, ki jih je preživela, preden je stopila na cesto, ki jo je odvedla v svet. Vasi in cerkvice, posejane po skalnatih gričih, so ji bile svetle točke v temnem življenju.

Marijin oče je bil trden gruntar v večji vasi pod Goro. Oče Matija je iz tedna v teden vozil les v dolino, žena Marjeta pa je skrbela za dom in posestvo. Oba sta bila varčna, skrbna in sta ugledila svojim otrokom pot v življenje in sebi povečavala premoženje z mislijo in željo, da bi zagotovila mirne dni v zarji zemске poti. Prvi otroci, trije fantje, so že pomagali pri gospodarstvu materi in pri vožnjah očetu, ki je ob vsakem letnem času s težkimi vozovi premerjal dolge ceste. Najmlajša hčerka Marija je pomagala po svojih močeh materi v gospodinjstvu, prinašala vodo in drva in skrbela za večni ogenj na ognjišču. Kadar je le ugasnila žerjavica pod pepelom je stopila s ponvico k sosedovim po razžarjeno oglje in zanetila v plamen. Ob zimskih večerih so posedali po klopih ob ognjišču, se ogrevali in pripovedovali prigode iz minulih dni, povesti in pravljice. Marija je poslušala in vse besede so bile doživlja za njeno otroško dušo.

Njena domišljija se je razvijala in v svoji dovtetnosti je vse prekrševala v sebi in kadar je bila sama doma, si je izmišljevala povestice in jih pripovedovala bakreni kuhinjski posodi, polnom, ognju in kotlu, ki je visel na verigi od stropa. Za njo je bilo vse živo, resnično, odmaknjeno od pravičnih osnov in zamaknjeno v čudovit svet domišljije, čez vse zaklete gradove in princeze, čez turške klanec, mimo leminčkov v tiste kraje, kjer je vse lepo in bogato, svetlo in sončno kot v pravljicah iz »Tisoč in ene noči«.

Kadar je pasla ovce se je pogovarjala z njimi in poslušale so jo, ko jim je gladila mehko, svileni runo. Zamaknjena v svet svojih sanj se je zazrla v daljavo čez goličave in Goro, tja daleč nekam, kjer je lepota brezbreznega morja, ki poje svojo večno lepo pesem, o kateri je pripovedoval oče. Ko se je poslavljalo sonce je gledala za bakreno rdečo ploščo in občudovala rožnate, zlate in bele oblake in si je želela z njimi v tiste kraje in dežele, ki so nekeje daleč, tako daleč, da jih dosežeta le misel in hrepenenje. Ob rahlem mraku je iskala na sinjini neba prvo zvezdico, ki je zamikala, drugo in tretjo, ki je odprla očesca. Ko je bilo nebo posejano s svetlimi biseri, je iztegnila roko in štela in iskala svojo zvezdo. Saj je pravil sosed, da ima vsak človek svojo zvezdo, ki ga spremlja v življenju. Kakor je komu odločeno, tako spremljevalko ima, nekateri veliko in svetlo, drugi manjšo in trepetajočo, nekateri najjasnejšo, ki je tako blizu, da bi jo z roko prijel, marsikdo tisto visoko nad seboj, da jo komaj doseže pogled in oko.

Iskala je svojo lučko med milijoni drugih in ni se mogla odločiti za nobeno, saj so bile vse lepe. V nežnem srcu je pozdravljala veličastno aha in tudi tisto zvezdo, pod katero je rojena iz, ki jo bo spremljala, dokler se ne bo utrnila, zažarela v dolgem loku, padla in izgnila.

V to njeno otroško razmišljanje in sanjarenje je prišla prva boleost. Njen oče je zdrav in krepak natovoril vozove in odpeljal v daljave

kraje. Takrat se je širila v dolini kolera, očesno je okužil in konji so ga pripeljali bolnega v strtega domov. Zvečer je legel, zjutraj je bil na mrtvaškem odru. Mati je jadjkovala. Marjeta se ni mogla prav doumeti, kakšna nesreča je zadela družino in dom. Polagoma se je udeležila v to, da ni očeta. Bolečina matere in bratove nevidno in nečutno prehajala v njeno srce. Poročnica, ki je nastala za očetom je bila tako žalostna, da so se ji odpirale oči v nov svet, katerega so izgubile zlate sanje. Žalovanje matere in bratov je zasenčilo njene misli in ves njen zasnan svet se je skrčil v tesnino domov in rodne vasi.

II.

Ko je bila stara petnajst let, je mati prepeljala grunt na najstarejšega sina, ki se je oženil. Marjeta je pridela hišo doli, bala in mlada gospodinja. So pričakovali, da bo življenje v družini in lepo soglasju, toda mlada je takoj pokazala svojo spodobnost. Pred vsem je vse zaklepala in kruh rezala tašči, svakinji in svakom. Razumna so bile iz dneva v dan težje, zaradi tega so drugi sin z žalostnim srcem poslovil od matere in bratov in šel v glavno mesto; a mlada je bil najnežnejši, je zbolel in odšel za očetom v večnost.

Gospodar ni imel nobene veljavne besede, hiš, ker ga je podjarmila žena. Nesoglasja so bila na dnevnem redu in tako se je Marija odločila, da gre za bratom v mesto. Slovo od roditeljev ji je bilo težko, prav posebno od matere in očetovega groba. V mestu se je izučila za kuharico in dobila službo pri gospodi v mestu. Marija je redno pošiljala denar za priboljšek in je v pismih tolažila z vsem srcem.

Z gospodo je šla na počitnice v glavno mesto, kjer si je njen brat že ustanovil svoj dom, povabil h'šo in razširil mizarstvo podjetje. Ob nedeljski popoldne je zahajala k njemu, ker sta bila daleč na drugega navezana in oba skupaj na materini preužitkarici in na rojstni dom. K Marijini

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Sardelna omaka s polento. Dve do tri žlice fi-nega olja segrejem, v vročega dam pol žlice moke, žlico drobno zrezane čebule in ravno toliko peteršilja in dva krahlja zmečkanega česna. Ko to nekoliko porumeni, dam zraven poldrugo žlico paradiznikove konzerve in zalijem s toliko vode, da dobim pravilno gosto omako. Dve od kosti in lusk osuženi slani sardeli drobno sesekljam in dodam v omako, nekoliko popopram in, ako ni od sardel dovolj slano, še nekoliko osolim in pustim pomalem vreti četrt ure. — Polento skuham kakor po navadi, kuhano zvrnem na lesen krožnik, naredim z lesnim nožem lepo obliko in jo položim na gorak porcelanast krožnik, potresek jo s parmezanom in zabelim z raztopljenim presnim maslom. Omako dam v posebni skodelici zraven na mizo.

Da bodo otroci zdravi

Pazite, da bo stanovanje sončno in čisto, z zadostno količino vode. Nalezljive bolezni so v takem stanovanju manj nevarne kakor v zane-marjenem. Učinkovito orožje proti nalezljivim bo-leznim je poleg čistega stanovanja mirno domače ognjišče in izdatna hrana.

Počitniške kolonije pod strokovnim nadzor-stvom otrokom zelo koristijo.

Bivanje otroka na igrišču v prosti naravi, utr-jevanje s prhami, umivanje telesa s postano vodo, kopanje na prostem, sadje in solčnje, vse to utr-juje otroško telo, in s tem tudi zdravje.

Ne pustite otroka poljubljati in ne prepustajte ga nadzorstvu priletnih kašljajočih ljudi. Če pre-pustite otroka služkinji ali pestunji, se infor-mirajte prej o njenem zdravju.

Izmenjajte pogosto perilo in obleko, prtičke brisače in žepne robce in dobro jih operite, da bodo brez madežev.

Ne pozabite, da mora biti otrok od časa do časa zdravniško pregledan. Tako še pravočasno preprečite bolezni, ki bi utegnile pripraviti tla drugim boleznim. To so zlasti bolezni v vratu, grlu in sapniku.

Ne preobremenjujte otroka niti s telesnim, niti z duševnim delom, ker se lahko izčrpa.

Posvečajte vso pozornost rednemu čiščenju ustne in nosne dupline. Pazite, da si bo otrok po vsaki jedi izplaknil usta. Oblačite otroka let-nemu času primerno.

Dobro razkužite stranišča in pljuvalnike z raz-topino jodoforma ali odorita. Rabiti v ta namen sublimat ali sublimin je nevarno.

bratu je zahajal tudi njegov svak, ki je bil takrat enoletni prostovoljec in je odslužil zadnje mesece v vojašnici. Vseč mu je bilo lepo, mirno dekle, približal se ji je, spremljal z bratovim dovolje-njem domov in ji med tednom pisal pisma, okra-sena z risbami in slikami.

Marija je pokazala pisma svojemu bratu in svakinji. Obema je bilo prav, da bi se poročila, posebno za to, ker je imel Janez Rabič po voja-škem roku nastopiti državno službo. V tem je videl Marijin brat svojo sestro preskrbljeno, sva-kinja pa svojega brata v mirnem domu, ob dobri in skrbni ženi, kar bi ga odvajalo od družbe, v katero je bil zašel in ga je kvarila.

Pri Rabičevih niso imeli Janeza radi, ker je bil vihrav, gospodovalen, nemiren, nestalen in hagle jeze. Vse to je sprožilo v družini nesoglasja, katera so pred okoličo skrivali in zakrivali. Janezova mati-vdova, trdna posestnica in trgovka je prvorojencu zelo zamerila, ker se končanih gimnazijskih študijah ni hotel posvetiti duhov-skemu stanu, zato je določila starejšo hčerko za naslednico, njemu nekaj dote in dolžni delež, njegovemu mlajšemu bratu, ki je bil tudi izšo-lan, pa mnogo več. Janez je v vsem tem čutil, da se mu godi krivica in to je še podžgalo vse lastnosti njegovega značaja, ki so vedno očitnejše kazale slabe strani. Njegova želja je bila, da bi šel na visoko šolo, toda mati mu je odbila vsako podporo in pomoč, pač pa mu je po sorodniških preskrbela nameščenje v državnem uradu. S tem mu je mati prekrizala vse načrte za bodočnost. Materina trma se ni premaknila niti za korak, Janezov upor tudi ne in tako sta se kresala dva kremenca.

Izkoreninjen od svojih načrtov je Janez odložil vojaško suknjo, nastopil službo in se oženil z Marijo. Materi, košati in ošabni posestnici-trgovki, ki je rožljala s tolarji, preštevala cekine in bankovce, ni bilo po volji, da se je oženil s hčerjo preužitkarice. O gruntu, iz katerega je izhajala, ni hotela slišati, svojo snaho je poni-

Materino mleko in njen dojenček

Dojenčkova naravna hrana v prvih mesecih življenja je materino mleko. Skoraj vsaka mati lahko sama doji. V večini primerov, ko mati pravi, da ne more dojit ali da otrok noče piti, je temu kriva malomarnost. Le prav redke so matere, ki nimajo mleka, še bolj redki pa otroci, ki ne marajo piti. Če otrok noče piti pri ma-teri, je treba iskati vzrok. Časih so nedonošeni otroci preslabotni, da bi mogli sesati, ali pa imajo prešibek želodec, ki ne prenaša mleka; v obeh primerih je treba vprašati zdravnika za svet. Nekateri dojenčki so pa preleni, da bi kratko vlekli in po nekaj ponesrečenih poizku-sih izgubi mati potrpljenje in se rajši zateče k steklenički, kar je laže in manj zamudno od dojenja. S tem pa vzame otroku najprimernejšo hrano, kajti

le materino mleko vsebuje v pravem raz-merju vse, kar potrebuje otrok v prvih mesecih življenja!

Prvih dvanajst ur po rojstvu ne dobi otrok nobene hrane. Po preteku tega časa naj mati vzame otroka k prsim. Mati doji otroka leže, otrok ji leži na roki, da ga laže pritegne k sebi. Prvo dojenje je navadno precej težavno. Če otrok ne odpre ust, mu je treba za trenutek stisniti nos; ko hlastne po zraku, naj mu mati skuša potisniti bradavico v usta in navadno za-čne dete nagonsko vleči.

Vsaka mati naj si že pred porodom neguje bradavici, da bosta dovolj razviti. Če dojenček prvi in drugi dan še ne prime in ne vleče pra-vilno, ne sme mati izgubiti poguma in se zateči k steklenički. Če bo vztrajala, se bo otrok na-vadil sesati. S steklenico se otrok samo razvadi, ker je pitje iz steklenice manj naporno; otrok si to hitro zapomni in potem se mu ne ljubi več vleči iz dojke. Ko se je otrok naučil piti, naj ga mati doji vsake tri ure, tako da dobi na dan šest obrokov. Če je dojenček zdrav in krepak, ga naj pod nobenim pogojem ne doji še ponoči. Materi in otroku je potreben počitek. Če se dete ponoči zbudi in joka, naj ga mati pusti, da joka, v prihodnjih nočeh se bo kar sam umiril in bo spal vso noč nepretrgoma.

Če skraja ne navadiš otroka na nočne ob-roke, se bo hitro navadil spati.

Ko mati že lahko zapusti porodno posteljo, doji otroka navadno sedé. Mati si naj v ta na-men oskrbi udoben, nizek stol, ali pa si naj da pod noge pručko, da bi imela kolena v vodo-ravni legi in ji bo otrok udobno ležal v naroč-ju. Mati naj si pred dojenjem obleče belo haljo ali bel predpasnik, umije naj si roke, posebno temeljito pa pred vsakim dojenjem dojko s čis-to vodo in vato; umivanje z alkoholom ni pri-poročljivo. Otroka moramo pred dojenjem pre-viti. Med dojenjem drži mati otroka postrani, tako da ima glavico malo vzdignjeno.

»Mlada mati« — umetnina kiparja Borisa Kalina

Otrok naj pije do petnajst minut, v tem času mora biti sit, če krepko vleče in ima mati dovolj mleka.

Ne smemo dovoliti otroku, da bi se med doje-njem igral, brbljal ali smejal, ker se s tem sa-mo razvadi. Mati, ki ima dovolj mleka, da otro-ku piti samo iz ene dojke, pri drugem obroku pa iz druge. Če otrok med dojenjem zaspi, ga je treba narahlo potrepjati. Po preteku petna-stih minut naj mati položi otroka v košarico in ga pusti v miru. Škodljivo je za otroka, če ga potem previje, nosi ali se z njim igra, zakaj otrok potrebuje miru, da lahko prebavlja. Po dojenju si mora mati spet umiti in obrisati doj-ko, ker vlažne bradavice rade razpokajo in po-vzročajo potem hude bolečine. Mati, ki ima do-volj mleka, lahko doji otroka šest do deset me-secev; ko dobi otrok zobe, naj ga odstavi. Ne-spametno in otroku škodljivo je dojenje preko enega leta, kakor je bilo nekdanj v navadi. Prvi zobje so znamenje, da je otrokov organizem že sposoben, da sprejema gosto hrano; mleko ni zanj več zadostna hrana, temveč le dobrodošel dodatek.

»Mati, saj vam je rad v vaš dom pripeljem, skupaj bosta gospodinje. Združimo se, pa bo nam vsem dobro.«

»Proti moji volji si se oženil, zato mi je tvoja žena neljuba in čim dalje je od mene, tem ljubši mi je.«

»Mati, pomislite, da so vaši vnuki ene krvi, enega rodu, pa naj bodo Francetovi ali Marijini. Vi niste pravični in to me boli.«

»Naj te boli ali ne! Marije ne maram, to je moja zadnja beseda. Kakor si si postlal, tako boš ležal!«

»Vse drugače bi bilo z menoj, če me ne bi silili v bogoslovje, ko ste dobro vedeli, da nisem imel volje in ne poklica za ta stan. Vaša trma je zanetila v meni odpor proti vam, zato sem bil tak, kakršen ne bi smel biti. Vi ste me pognali v družbo, ki me je pokvarila in razbila v meni še tisto dobro stran, katero sem imel. Upal sem, da me bo Marija dvignila s svojo milobo in lju-beznijo, toda v meni je že pregloboko zasidrano vse to, kar ne bi smelo biti. Tista družba me vedno vabi in jaz se ne morem braniti sili, ki v meni kipi. Marija je za mene premirna, pre-tihna, prehladna. Kmalu po poroki sem to začutil in to čutil od dne do dne bolj. Le bojim se, da je ne bom zasovražil tako, kakor jo sovražite vi. Moje slabi strani prenaša s tihim potrpljenjem. Za mene bi bila žena, ki bi ob mojih trdih bese-dah udarila po mizi, zaškrpala z zobmi in dvig-nila roko proti meni. Tako je pa ravno narobe. Že kot otrok sem za vsako malenkost vzkipe-l, se kregal in pretepal. Namesto, da bi vi, mati, to v meni zatirali, ste še dvigali s smehom na licu, češ, ta naš Janez bo junak. Po eni strani ste hoteli imeti takega junaka, po drugi strani pa duhovnika. Zdaj nisem ne prvo, ne drugo, temveč slabič, podvržen strastem in sili. Tega se zavedam, toda pomagati si ne morem. Vsi moji dobri nameni in trdni sklepi ne pomagajo, kadar me objame tisto, čemur ne vem imena. Tako je z menoj, mati.«

ževala pred družino in pred sinom, kadar je le prestopil prag domače hiše. Marijo je to bolelo, toda upala je, da se bodo odnosi ublažili, ko bo tašča sprevidela, da je njenemu sinu dobra žena in skrbna gospodinja.

Janez je imel službo v svojem rojstnem mestu in tako je bilo mnogo priložnosti, da so se raz-mere vedno bolj ostrile. Mati je izvabljala sina domov ter mu ob vsaki priliki omenjala, da se je premlad oženil in še celo »s tisto preužitka-ricco«, ko bi bil lahko med bogatimi meščankami izbral. Mati je poznala svojega sina, vedela je, da je v mnogih ozirih slabši in v teh se hitro ukloni tujim vplivom. Zato se je vedno dotikala najobčutljivejših strani.

»Da nisi šel v lemenat, to je že mimo mene in tebe. Izročila še nisem nič in tudi še ne bom. Če se ne bi kar na hitro roko oženil, bi že tako uredila, da bi šel na visoke šole. Mlad si in živ-ljenje je še pred teboj. Proti tebi sem se v mar-sičem preneglavo, ti pa proti meni. Danes mi je žal in tebi gotovo tudi. Vse sem ti odpustila, le tvoje naglice s poroko ne.«

»Zakaj sovražite Marijo, ko vam je bil njen brat tako všeč, da ste ga z obema rokama spre-jeli in mu dali Anico za ženo? Marija je vendar sestra vašega zeta, ki vam je postal ljubši kakor lastni sin!«

»To je nekaj drugega. Ko je bil Francé poslo-vodja pri Doganu, je naročil ves les pri meni in razširil moj obrat. Ti ne veš, koliko denarja je nasipal v moje roke, zato sem mu Anico tako rada dala za ženo in mu z njeno doto pripo-mogla, da si je poleg svojih prihrankov ustanovil svojo obrt in postavil hišo. On je tisti človek, ki vzdržuje moje lesno trgovino in jo tudi razširja. Jaz poznam samo enega bogá na svetu in ta je — denar! Tvoja žena ti je prinesla tistih par tolarjev, samo sebe in nič drugega. Francé mi prinaša bogastvo v hišo in konec! Z njim sem dobila dobrega sina, Marija mi je pa tebe od-peljala.«

„Svetniki poslednjih dni“

V Ameriki je velika mešanica narodov, zato pa imajo tudi veliko mešanico raznih verovanj. Vsaka sekta je dovoljena, četudi ji je samo do dobička. Posebno čudna in za Ameriko značilna je mormonska vera, o kateri nam stvarno govori naslednji članek:

V prvi polovici minulega stoletja je bila Amerika v nekakšni verski vročici. Od mesta do mesta, od vasi do vasi so romali pridigarji in oznanjali pokoro. Z gorečimi besedami so opominjali grešnike, po večini preproste kmetiče, naj bodo pokorni Bogu, ki kaznuje nepokornež z ognjem in mečem. Pojavljali so se navadno v skupinah, včasih na tucate, da celo na stotine. Tako ni bilo nič čudnega, da so celo iz preprostega ljudstva jeli vstajati moške, ki so se že sami imeli za preroke božje.

Ni golo naključje, če imajo ameriške sekte (all verske ločine) po večini izvor v Massachusettsu in v okoliških novoangelskih državah, v domovini »čistoverce« — puritancev. Zdi se celo, da je imelo rezko oziroma novoangelskih grčev in mor ske pokrajine v New Yorku močan vpliv na ostro versko vzgojo in mišljenje prebivalcev. Vsekakor je tukaj nastalo na stotine sekt, ki pa so po večini komaj znane po imenih. Ena med njimi pa ni pozabljena:

to so mormoni, »svetniki zadnjih dni«.

Pomladi 1830 (meseca aprila), torej pred 113 leti, se je pojavil v malem kraju Fayette (v državi New York) nov prerok, 25letni Josip Smith. V znamenju posebne milosti ga je vodil Bog, kakor je Joseph sam pripovedoval svojim privrženecem, na neki grič, kjer je pod nebeskim vodstvom odkril dve zlati plošči. Na njih je stalo na skrivnostnih črkah poročilo, pripovedujoče, da so izgubljeni rodovi Izraela prišli v Ameriko, kjer so prišli pri Bogu v nemilost in so se spremenili v Lamanite, katere so imeli pogrešno za Indijance. Josip Smith se je čutil poklicanega, da spreobrača Lamanite in je dodal Sv. pismu še tretji testament. Zlati plošči, na katerih je stalo tisto poročilo o Izraelcih in ki bi bili lahko pred svetom izpričali, da je sam Bog poveril Smitha s tako važnim poslanstvom na zemlji, sta takoj po razodetju izginili v nebo, kamor ju je bil odnesel nadangel Mihael.

Razvojna leta mormoncev, ki so bili v početku samo krajevnega pomena, se le nekoliko razlikujejo od drugih sličnih sekt. Ko pa je gibanje v poznejših desetletjih dobilo še narodnostni pomen in nastopilo velik pohod na zapad, se jim je postavilo po robu veliko število ameriškega ljudstva in ameriške vlade.

Joseph Smith je umrl mučeniške smrti. V roke ga je dobila pobesnena množica

Smithova smrt je rešila sekto pred gotovim

notranjim razpadom. Verniki, kar jih je ostalo, pa so nastopili slovit pohod v puščavo, obljubljeni deželi naproti. Njih vodja je postal velik državnik Brigham Young. Pod njegovim vodstvom so ustanovili — navzlic odporu vlade, ki je čisto pošiljala nad nje vojaške čete — državo Utah s prestolnico Salt Lake City.

Tu ni mogoče razpravljati na široko o zgodovini mormonstva. Omenjamo samo nekatere značilnosti: uvedba in odprava mnogoženstva, odkritje zlatih rudnikov, srebra in bakra v sosednjih državah, vladne vojne pohode proti mormonom in prilagoditev mormonskega sistema ameriški zvezni ustavi.

Danes, po sto in desetih letih, seže pomen in vpliv nekoč tako preproste sekte, ki zahteva od svojih vernikov še vedno desetino kosmatih dohodkov in jih tudi dobi, daleč preko mej države Utah. Mormoni pošiljajo svoje misijonarje širom sveta, celo Evropa se jim v mirni dobi ne more ubraniti. Celó v Nemčiji jih je bilo pred desetimi leti 12.000. Novičniki prvih naseljenecv so se milijonsko pomnožili. Država Utah cvete, rodi in je bogata. Mormonski zaklad je vreden milijone. V

mormonskih glavah se je porodil načrt velikega ameriškega sladkornega trasta. Njih naložbe v železniških progah, v bakrenih rudnikih in premogovnikih so ogromne. V pogledu denarja so se preročanstva Josepha Smitha popolnoma uresničila. Utah je danes tista ameriška država, kjer je še najmanj zločincev pa največ bogastva, ki lahko pokaže najmanjšo umrljivost in najboljšo šolstvo.

Mormonstvo se je moglo držati samo zaradi tega, ker je značilna ameriška vera

Prilagodilo se je v vsakem pogledu miselnosti svoje dobe v nižjih plasteh ljudstva. Čeprav je bil Joseph Smith preprost in neizobražen človek, vendar je spoznal idejo časa in jo je uporabil za svoje načrte. Ta misel pa je bila: pritisk proti neodkritemu zapadu. Tjaka je obljubil voditi svoje ovce. On sam sicer ni doživel srečnega dneva, njegov naslednik Brigham Young pa je izvršil dejanje do kraja. Smith je bil propovednik vere, ki se je prilagala ameriškim možganom bolj nego vsaka druga: vera, ki vodi k praktičnemu uspehu na zemlji, vera, ki se izraža v centih in dolarjih. Smith je obljubljal božjo milost in zemsko bogastvo in je imel uspeh. Njegovi privrženci so se pomnožili in so šli za njim čez drn in strn. V praktičnem verstvu je našel Američan minulega veka izhod, ki mu je dal možnost delovati v božjo korist hkratu tudi za osebne želje. Po mormonski veri je kmet ali tesar, ki skrbno orje njivo ali gradi hišo, na najboljši poti, da postane nadangel. Ta vera, si je dejal Smith, navaža ljudi

Glavna ulica v mormonskem glavnem mestu Salt-Lake-City

»Saj pravim, da si se prezgodaj oženil. To je krivo, da si zdaj tak in Marija ni prava žena za tebe, kakor sam praviš.«

»Marija bi bila izmed vseh žen najboljša za mene, ako bi bil jaz tak, kakršen sem bil do očelove smrti. Mati, ne mislite, da sem bil jaz gluhi in slep. Čimprej ste nas hoteli od hiše, da bi vam bilo najlaže in da bi ne imeli stroškov z nami. Vi ste bili, ste in boste navezani na denar, ki ga grabite skupaj od vseh strani, držite in stiskate, kakor da bi živeli do sodnega dne. Ob začetni plači z Marijo težko izhajava in prav nič se vam ne bi poznalo, ako bi nama pomagali.«

»Tebe že, toda Mariji ne. In ker se to dvoje ne da razdeliti, zato tudi tebi ne morem in nočem. Za vsako odbito prošnjo se zahvali svoji ženi!«

III.

Po takih obiskih pri materi je prišel Rabič nataknen domov in je iskal povoda, da bi se znesel nad Marijo, ki je trepetala pred njim.

Zivljenje je šlo svojo pot. Za prvorojencem Milanom je sledilo dvoje mrtvorojenih otrok in tem zopet deček Kazimir, ki je bil čvrst deček. Po porodih ni bila Marija dovolj oskrbovana, zato je bila po prenehanju trpljenja onemogla, izčrpana, tembolj, ker so bile telesne bolečine združene z duševnim trpljenjem. Nikdar ni mogla nadoknaditi izgubljenih moči, ker je vedno prezgodaj morala zapustiti posteljo, da je opravljala vsa gospodinjska dela. Mož je bil brezobziren do nje prav posebno ob mrtvorojenih. Razdiral je domačnost, obisplal je Marijo z umazanimi besedami, ki so trpečo ženo poniževale pred njo in otrokoma.

Ko je bil prestavljen iz rojstnega mesta v trg na deželi, je očital ženi, da je ona kriva, češ, da je njegov predstojnik zvedel, kaj vse se godi v njegovi družini. Marija ni nikdar nobenemu potožila in tudi fanta nista nikjer pripovedovala, toda v malem podeželskem mestu se ni dalo skrivati grdo Rabičovo ravnanje. Ko je spet spovila, je babica zmajevala z glavo.

V novem kraju se njene razmere niso nič zboljšale, kakor je nesrečna žena upala. Breme je udano prenašala in se tesno naslonila na oba dečka in njena materinska ljubezen se ni strasila nobenih žrtv. Rabič si je kmalu našel družbo, kakršne je bil vajen in žensko, h kateri je zahajal in ji nosil denar ter s tem zopet prikrajševal in zanemarjal ženo in otroka. Stokrat je bila prevarjena v najsvetejših čustvih, zato je že davno izgubila vsako zaupanje in spoštovanje do moža. Kričanje in surovost je bila na razporedu njenega zakonskega življenja in vsa skrb za gospodinjstvo je ležala na njej... Prenasala je vse bridkosti, da ohrani družinsko gnezdo in iskala je tolažbe v molitvi. On pa se je čedalje bolj udajal lahkomišelnosti, izostajal je z doma in zapravljaj denar.

Sredi januarja je povila zdravo deklico, krstili so jo na ime Jana. Brez prave potrebe je mati tretji dan vstala in delala, kakor je mogla in znala. Ženska, h kateri je mož zahajal, ga je popolnoma omrežila, zato je postajalo življenje v družini neznošljive. Ob svečnicah ni prinesel od mesečne plače prav nič domov, temveč je razsajal. Nekoč je v pozni večerni uri zapodil mlado porodnico s štirinajst dnevnim otrokom iz stanovanja in zaklenil vrata za njo. V mrzli zimski noči je prečepela s hčerko v drvarnici in ogrevala jo je s svojo toploto in dihanjem. Ko je odšel Rabič v službo, je šla v stanovanje, kjer se je zgrudila od prezeblosti in prečute noči. Krik in jok obeh dečkov je privabil soseda, ki je trpeči materi pomagala, zakurila in pospravila.

Opoldne je prišel mož domov brezskrben, brez beseden, kakor da se ni nič zgodilo. Po obedu se je vlegel, čital in zopet odšel.

Noč, prečuta z otrokom v drvarnici, je začrtala mejo med njo in možem. Osvoboditi se je hotela nasilja, presojala je svoje trpljenje s stališča, da je skupno življenje v bodočnosti nemogoče. Dolej je v sebi zatajevala take misli zaradi otrok, zdaj jih je dvignila prav zaradi otrok in sebe, poglobila se je vanje in jih z močno voljo vzdig-

nila nad vse trpljenje. Pred očmi so ji lebdele vse prežalostne izkušnje, ko so bile vse prošnje v imenu otrok zaman.

Jesen je bil Rabič premeščen v glavno mesto, kjere sta vzela v najem hišico z vrtom. Od začeta je bilo v novem kraju življenje znosnejše. Mož je ostajal doma, se zanimal za fanta, ki sta obiskovala šolo in videz je bil, da se zaveda svojih krivic. Toda to je trajalo le kratek čas. Vesela družba samskih tovarišev in žensk ga je spet nase pritezala.

Marija je bila zopet pred porodom in to pred trinajstim. Bala se je tiste težke ure in trepetala je pred možem. Dečka sta spala v sobici poleg kuhinje, a Jana poleg matere in očeta v zakonskih posteljah. Čas poroda se je bližal in Marija je bila sama z otroci.

Trdi koraki na hodniku so jo zbudili. Prišel je oče, prižgal luč in obstal ob postelji. Onemogla, do smrti trudna porodnica je molčala, mož pa je renčal:

»Lenoba, kakšna mokrota je tu! Ti pa ležiš, namesto, da bi pobrisala in očistila. Takoj mi vstani in napravi red!«

»Janez, za Kristusovo voljo božjo in v imenu nedolžnih otrok te lepo prosim imej vsaj to težko mojo uro usmiljenje z menoj in odgrni odejo pri nogah.«

Ob pogledu na mrtvorojenca ga je sunkoma vrglo na stol k mizi. Naslonil je glavo v dlani in zajokal. Tisti trenutek je šlo mimo njega vse trpljenje njegove žene. Ko je to zameglila podoba ženske, od katere je prišel, se je slegel, legel in zaspal. Zjutraj je odšel brez pogleda in pozdrava, a žena je vstala in se tipaje premikala. Nagnila se je na stol, poklicala starejšega sina Milana in ga poslala po babico. Ko je prišla, se je udarila po čelu, zajokala in spravila Marijo v posteljo, fanta odpravila v šolo. Jana je odvedla k sosedni družini. Ko je bila porodnica izčiščena, kar ji je napravilo bolečine, da je krik odmeval do vseh kotov v sosesčini, je poklicala

k temu, da postajajo boljši delavci, jim nudi priliko, da si zaslužijo denarja, pripomore k njih blaginji in s tem podpre mormonsko sekto. To so misli, ki se vedno nanovo pojavljajo v anglosaških in mormonskih glavah in ki so v zadnjih desetletjih dobile pomen v znanih Rotary-klubih. Samó vera, ki obeta uspeh, ki tesno združuje nebeške in zemske koristi in ni vera trpljenja in spokornosti, lahko uspeva na ameriških tleh.

»Svetaliki zadnjih dní, kakor se mormoni sami imenujejo,

so bili že od prvih početkov v državi Utah uspešni. Pojavili so se v časovno jako ugodnem trenutku. Ameriški zapad se je bil tedaj razvijal z ogromnimi koraki. Država Utah je čez noč izgubila svoje osamljeno stalšče in je postala središče med vzhodom in nanovo odkritim zapadom. Velika najdišča bakra, srebra in zlata v Nevadi, Coloradu, Montani in Idaho so silno pripomogla, da so mormoni obogateli. Kljub napadom od zunaj in navzlic vsem notranjim uporom so ostali mormoni močnejši na svojem mestu. K temu nista malo pripomogli vodstvo in osebnost Brigham Younga, prvega mormonskega preroka po Smithovi smrti.

Utah in mormoni so postali sčasoma zelo močni in bogati. Njih politični voditelji v Washing-

tonskem kongresu so odposlanci cerkve. Senator Utaha skrbi v ameriškem senatu za zvišanje carin na sladkor in na volno v prid zemske slave njegovih verskih somišljenec. Tako ni vzroka, da bi se čudili, kako so danes posejane nekoč nerodovitne doline v Utahu s cvetočimi kmečkimi domovi. Tudi vsa mormonska mesta in vasi so imovite. Kjer je bila nekoč puščava, je danes cvetoča država. Cerkev pa, ki je bila nekoč obsojena, stoji danes na trdnih nogah in njena podjetja so tako priljubljena, da jih še najtreznejši bankirji v New Yorku prav radi zalagajo s posojili. Cerkveni zaklad se je povečal v istem razmerju kakor mormonsko premoženje. Se vedno pobira cerkev svetopisemsko desetino, katero verniki redno odrajtujejo. Zakaj? Ker mormoni verujejo, da se jim vsaka dajatev cerkvi povrne stotero. Vendar Utah noče biti najzadnje pribežališče »svetnikov«. Malo pred prihodom sodnega dne bodo našli mormoni svetopisemski raj in novi Jeruzalem v državi Missouri, v Jackson Countyju, kajti Utah je za nje samo njih svetopisemsko preganstvo, njih Babilon. Mormoni pravijo, da so srečni. Dosedanja prerokovanja njihovih prerokov so se izpolnila, tako izpolnila, da se danes manj zanimajo za sodni dan in za bodoči Jeruzalem kakor za prospek Utaha, ki je bogata ameriška država.

Kaj veš o sončnem paležu?

Že v začetku maja smo se letos lahko goli sončili, da smo navadili svojo kožo na sonce. Vendar je treba previdnost, ko se izpostaviš hudim junjskim ali julijevim žarkom gol, sicer jo boš pošte no izkupil. Vso kožo si boš opalil. Kaj pa povzroči po kratkotrajnem sončenju pordeitev kože, po dalje trajajočem prav boleče opekline z vročico in splošno slabim počutjem? Vročina sončnih žarkov, ko misliš dolga tisočletja, dokler ni danski učenjak Niels Finsen dokazal, da je to naziranje napačno in da povzroči sončni palež

nevidni ultravijolični žarki.

Zdravniki govorijo odtlej o »svetlobnem eritemu«, če hočejo strokovnjaško označiti pordečitev in opekline od sončnega paleža. Ta se sicer razlikuje od porjavenja kože, vendar pa ima s paležem to skupnost, da je navadno porjavitev, ki nastane s tvoritvijo varstvenih barvil, posledica svetlobne dražitve.

S podobnimi raziskavanji sta pozneje Hausser in Wahle (Berlin) dognala nekaj novega, ko sta dokazala, da niso vsi žarki ultravijoličnega svetlobnega prama enako učinkoviti pri povzročitvi sončnega paleža.

Poznamo namreč ultravijoličaste žarke, ki jih ni v sončni svetlobi,

pač pa jih imamo zelo obilno v nekaterih umetnih izvrih svetlobe. Te vrste žarkov dražijo razmeroma zelo malo človeško kožo v primeri z vrstami ultrapramna sončne svetlobe. Toda tudi ti žarki sončne korone ne opalijo vsakega človeka enako. Zato govorimo o posebnih tipih sončnega paleža, ki jih moremo med seboj primerjati le, če vzamemo dogovorjeno količino pordečitev, ki se da lahko ugotoviti, za mero svetlobne občutljivosti.

Hoteč napraviti red v raznih naziranjih o tej občutljivosti posameznih človeških tipov, je predlagal v novjšem času Elinger takšno mero. Kot enoto je vzel čas, ki je potreben, da povzroči svetloba pare v živosrebrni svetilki (220 voltov, 2,5 amperov) iz razdalje 25 cm na notranjo stran podlatti še vidno pordečitev. Jasno je, da moremo poljubno število ljudi na ta način glede kožne občutljivosti preiskati in napraviti iz teh izsledkov statistične podatke o stopnostni razliki te občutljivosti raznih tipov ljudi in o vzrokih te različnosti.

Elinger je izvedel merjenje na 1164 osebah obeh spolov v starosti od 7 do 90 let.

Predvsem se je izkazalo, da so svetlolasci (blondinci) povprečno za 40 odstotkov občutljivejši za svetlobo kakor temnolasci. To je nekaj, kar smo v bistvu že vedeli iz izkustva, vendar pa je zani-

mivo, da ta občutljivost ni dosledna. V resnici se namreč svetli lasje ne ujemajo vedno s svetlopoltnostjo, temveč najdemo mešane tipe, v katerih se križajo lastnosti belega in temnega tipa. Ti križanci ne soglašajo s gornjim pravilom. Tudi od starosti zavisi občutljivost telesa za svetlobo. Če vzamemo ljudi med 20. in 50. letom za odrasle in označimo njih občutljivost s 100 odstotki, vidimo, da so v primeru z njimi otroci med 6. in 12. letom za polovico manj občutljivi. V letih zorenja (puberteta) nastopi polagoma izprememba; občutljivost raste pri ženskih slabše kakor pri moških, dokler ne doseže stopnje odraslih. Po 50. letu pa spet pojema občutljivost in pade pogosto celo pod mejo otroške dobe.

Ženske so povprečno za 20 odstotkov manj občutljive od moških. O vzrokih te okoliščini pa ne vemo ničesar.

Zanimiv, čeprav ne čuden, je vpliv mesečne menne žensk na svetlobno občutljivost; v 50 odstotkih je občutljivost pojačena, v 20 oslabiljena. Tudi med nosečnostjo rase občutljivost, in sicer do največ 60 odstotkov. Isto opažamo tudi pri vseh vnetljivih procesih v našem telesu. Tudi tukaj smo povsem negotovi, kakšni dogodki v notranjščini telesa so odločilni za spremembo stopnje občutljivosti za ultravijoličaste žarke.

Prav zanimiva je Elingerjeva ugotovitev, da je občutljivost odvisna tudi od letnega časa. V marcu ali aprilu namreč narašča, poleti pojema, kar moremo smatrati za obramben pojav, dočim v jeseni, oktobra in novembra, spet narašča.

Elinger svari na podlagi teh svojih izsledkov pred divjim zdravljenjem z obsevanjem po tistih zdravnikih, ki dajejo svoja umetna višinska sonca kar vse povprek brez ozira na starost, spol, telesne zmogljivosti in letni čas vsem bolnikom v enakih obrokli. Tu mu moramo povsem pritrditi. Pa tudi v krogih izrazitih oboževalcev in blaznih uporabnikov sončenja, ki celo drobne otročice silijo v najneumnejše sončne kopeli, naj si zapomni njegov nasvet, da niso sonca vsi enako potrebni!

DOBRODELNOST

Mož: »Za koga pa pleteš moške nogavice?«
Žena: »Za dobrodelno društvo.«
Mož: »Prosim, daj mi naslov, mogoče bi jih menil podarilo.«

DOMISLIJA

Kolesar je podri staro devico in ji sam padel v naročje. Iznenada ga je vprašala: »Ali je to snubitev?«

KUHARIČIN SAMOGOVOR

»Zdaj pa res ne vem, ali je gospod zato tako prijezen z menoj, ker je gospa surova, ali je gospa zato surova, ker je gospod prijezen...«

zdravnik dal duška nad ravnanjem moža in očeta in je prepustil Marijo za cel dan v varstvu in oskrbi porodne pomočnice, iz svoje kuhinje pa ji je pošiljal krepko hrano.

IV.

V Marijinem življenju se je to desetkrat dogodilo in desetkrat se je odtrgala kaplja krvi iz njenega srca.

Po tem zadnjem porodu, ko je gledala smrti v obraz, je sklenila napraviti konec in je vložila tožbo za ločitev. Veliki teden je prejel Rabič uradno vabilo na sodišče. Prihrumel je domov, otroci so jokali, ženi je grozil, ona je prosila in razlagala s pomirjujočo besedo, da ne more tako dalje živeti zaradi otrok, ker se čuti edino ona odgovorna za njih bodočnost in usodo. Njegova živčna napetost se je stopnjevala, ko je stopila tik njega in povzdignila svoj glas:

»Iz smrtnih ran sem krvavela in ti nisi imel dobre, tople besede za mene, ko si se ozrl na trupelce zadnjega otroka. Ako imaš še troho srca, moraš sprevideti, da mora biti mojega trpljenja konec. Veliki petek je danes, ves širni svet se spominja smrti Zveličarja, v naši družini pa jok zaradi tebe! Kaj ti res nič več ni na božjih postavah svetega? Če se ti jaz ne smilim, naj se ti smilijo otroci, ki so se z veseljem pripravili na velikonočne praznike. Janez, prosim te, zaradi otrok te prosim!«

Rabič je stopil v kuhinjo in z jezo planil k ognjišču, kjer so bile pripravljene potice in velikonočni kruh, da zaneseta fanta k peku. Vse je pometal po tleh. Otroci so obstali na pragu in znova zajokali.

Na tleh je bilo že vshajano pecivo pomešano s črepljanimi in žico, nadev je široko zeval, vse je bilo uničeno in prav nič se ni dalo rešiti.

Zalostna velika noč je bila zadnja v skupnem življenju, ki je ostala nesrečni ženi in zbeganim otrokom v bridkem spominu. Ko je na veliko-nočno jutro mati pritiskala otroke k sebi, jim je rekla:

»Kalvarija trpljenja je za nami. Zdaj pride vstajenje in novo življenje.«

Tesno objeti so zadrželi v solzah. Po večerni molitvi so legli in zaspali, kakor vedno v strahu, kdaj jih bo zbudil nemirni oče. O, kolikokrat so šli neprespani v šolo. Očeta niso ljubili, ker ni bil nikdar prijezen z njimi. Oče jim je zagrenil detinska leta. Vero vase in v bodočnost jim je vlivala mati, ki je po samozobrazbi in naravni nadarjenosti mnogo vedela in jasno mislila in je to dajala svojim otrokom. Bila je dobra, modra in mila, v svojem trpljenju močna, skrbna mati in otroci so jo ljubili. Preden so zaspali, je vsakega prekrizala, potem je poslušala dihanje otrok.

Pred razdružitvijo je bil Rabič premešen, kar je izposloval zdravnik dr. Kovač, ki je po zadnjem porodu naročil Mariji, naj brezpogojno vloži tožbo za ločitev, drugače ga bo on naznanil predstojnikom in bo ob službo. Neko jutro je mož naročil Mariji, naj mu napolni kovčke, po katere bo poslal postrežka. Brez slovesa je mirno odšel in videli se niso nikdar več. Čez devet let je prejela žena pismo z besedami: »Prosimo Boga, da bi ozdravil. V sredo bom zopet operiran in mislim, da me bo črna zemlja zasula. Tvoj mož in vaša oče.«

Pismo je bilo brez njegovega naslova in teden dni na te žalostne vrstice je prejela obvestilo od neznane roke, da je Janez Rabič umrl v javni bolnišnici za rakom na jeziku in je bil v skupnem grobu pokopan. Vsako ozdravljenje je bilo izključeno, ker se je bolezen hitro širila. Od prve operacije pred tremi meseci ni mogel več govoriti, pozneje je hrano sprejemal edino po cevki.

Marija se je bridko razjokala, zagrnila je z odpuščanjem vse prestano trpljenje, šla je v cerkev in molila za pokoj njegove duše.

Predalec je bil njegov grob in nihče od njegovih ni položil cvetja nanj v znak ljubezni in nihče ni prižgal lučice v njegov spomin, le srce je iskalo in objemalo zabrisani grob nesrečnega očeta.

V.

Po ločitvi sta fanta sprevidela, da mati ne bo zmogla stroškov za nadaljno šolanje na gimnaziji. Odločila sta se, da po sklepu šolskega leta izstopita in se posvetita poklicu in stanu, ki jima bo najhitreje zagotovil samostojnost. Milana je sprejel trgovec z vso preskrbo v hiši, Kazimir pa je šel v tiskarno, kjer ga je lastnik podjetja sprejel v družinski krog. Pri materi je ostala Jana, ki je takrat obiskovala učiteljske. Fanta sta se težko poslovila od knjig in šole. Pridna sta bila in nadarjena, prav posebno za jezike in glasbo. Leta učenja so minila in ko je Jana opravila izpite, je bila nameščena na deželi. Vzela je mater s seboj. V novem življenju ni bilo vse lepo in srečno, ako ne bi mati začutila, da ji oči vedno bolj pešajo. Siva mrena se je širila na levem očesu, pomoči ni bilo pri takratnem očesnem zdravljenju in oko je postalo mrtva snov — pa tudi desno je slabelo. Najtežje ji je bilo odložiti ročno delo in knjige.

V zakonu je bila prebдела, prejkoli in prečitala premnogo noči, kar je kvarilo moč najdražjega čuta. Udala se je v neizbežnost z bojaznijo, da ne oslepi še na desno oko. Ob prostih urah ji je Jana čitala iz dnevnikov in knjig ter se je vsestransko prizadevala, da olajša materi dneve in ure.

Mati je ljubila naravo nad vse. Spomladaj je hodila v ranih urah po gozdu, da je poslušala ptičje petje, na vrtu se je veselila nad cveticami, zvečer je posedala pred šolo in se ozirala na nebo. Jani je pripovedovala iz svojih otroških let, kako je iskala svojo zvezdo na nebu.

»Kako bi jo našla!« je rekla. »Jaz sem bila rojena v viharni noči, ko je bilo vse nebo zastrto s črnimi oblaki in črna je bila tudi zvezda mojega življenja.«

Zamislila se je v davnino in še bolj se je zresnila in razžalostila. Jana je bila tega vajena, saj nikdar ni videla, da bi se mati nasmejala, nikoli ni zazvenel smeh na njenih ustnicah.

PO SVETU

× **Žitno bogastvo Ukrajine.** Pšenica in rž sta najvažnejši žitni rastlini Ukrajine. 59,9% obdelane površine posejane z žitom, odpade na pšenico in rž. Na pšenico samo odpade 39,2% površine. Rž, ki ni tako zahtevna za kakovost zemlje, sejejo tudi na slabših njivah. Čim bolj se bližamo gozdnim pokrajinam in suhim stezam na jugu, tem bolj pada površina zasejana z ržo. Na Krimu jo je komaj 0,4%. Ječmen pridelujejo v precejšnjim količinam in je z njim posejane 16% površine. Ječmen predvsem izvažajo; sejejo ga največ v južnih stepah, veliko pa tudi v južni Besarabiji in na Krimu. Oves za kakovost zemlje ni občutljiv, ne zahteva mnogo toplote, vendar pa ne prenaša dobro suše. Zato ga pridelujejo predvsem v gozdnatih pokrajinah na zapadu Ukrajine. Prav tako ni za zemljo in podnebo občutljiva koruza in jo sejejo v razmeroma suhi zemlji. Zadnja leta so se tu pa tam nekatere vrste žit prestavile, kar je povzročilo pod vplivom kolektivizacije globoke in obsežne spremembe. Zlasti se je povečala površina, posejana z ozimino. Največje žitne presežke proizvajajo stepne pokrajine. Kljub spreminjanju količin pridelka zaradi obdobjne suše proizvajajo pokrajine ob Odesi in Nikolajevu 326 kg, Moldavija 726 kg in južna Besarabija 842 kg žita na vsakega krajevnega prebivalca. Od tega odpade 444, 301 oziroma 400 kg na pšenico. Potrošnja žita je v raznih pokrajinah zelo različna, največja je tam, kjer so žetve najboljše. Najmanj konzumirata Volinija in Galicija, ki sta preobitujeni. V teh deželah pojé prebivalstvo največ pira, koruze, prosa, ječmena namesto pšenice, rži in ječmena.

× **Pasti s strupenim plinom.** Neko društvo za varstvo živali je že pred sedanjo vojno spravilo v promet lovske pasti, kombinirane z majhnimi posodami strupenega plina, ki začne avtomatično uhačati, kadar se sproži past. Ujete živali, ki so drugače počasi ginile od bolečin, so z novo pripravo mrtve v nekaj sekundah.

× **Barvasti bliski.** Ob tako zvanih suhih nevihtah, to je takrat, kadar mokrota med padanjem izpade, da ne pride v obliki dežja na zemljo, vidimo, da so bliski skoraj zmerom modrikasto bele barve, dočim so ob mokrih nevihtah bolj rdeče žare. Barva zavisi od plinov, ki jih elektrika razžari med prebojem. Če švigne blisk v suhem zraku, pride do spojitve dušika s kisikom in ker v spektru tega novega plina ni rdeče barve, se vidi blisk bel. Če pa je zrak nasičen, nastane drugačna spojina z izrazitim rdečim odtenkom v spektru. Že večkrat se je opazalo, da

Ameriško letalo, ki so ga sestrelili italijanski lovci, gori na tleh.

rdeče strele sicer povzročajo mehanično razdejavanje, da pa ne vžigajo, dočim sledi beli strel navadno tudi ogenj. Vzrok pa nikakor ni morda različen značaj same strele, marveč tiči le v tem, da najde strela ob suhi nevihti navadno tudi slabo netivo, ki se brž užge, dočim udari rdeča strela v že mokra telesa, ki se jih ogenj tako zlahka ne prime.

× **Dišave pri verskih obredih.** Dišave se uporabljajo kot neobhodno dopolnilo verskih obredov že od starega veka. O lepo dišečih kadilih čitamo v svetem pismu. Najstarejši način kafenja je bilo sežiganje lavorike ter cedrovega in citronovega lesa. Pozneje se je povsod pojavilo kadilo. Tudi cimet, mirto in nekatere vrste redkega lesa so zažigali na oltarjih v počastitev bogov in boginj. Kadilo, mirta, cimet in drugi proizvodi pravičnega Orianta so bili dragoceni darovi, s katerimi so se medsebojno častili mogočni vladarji starega veka. Poleg zlato so zahtevali take darove kot tribut od poraženega naroda. Na pogrebi, zlasti če je šlo za ugledne moške, so vedno porabili tudi mnogo kadila. Isto se je zgodilo pri balzamiranju trupel. Pokojnikovi prijatelji in

znanci, ki so mu hoteli izkazati zadnjo čast, so pošiljali na dan pogreba dragocene dišave, da so jih sežigali obenem z mrličem na grmadi ali pa vrgli v grob.

× **Tretjič umri in oživel.** Po vsem Danskem je vzbudila lani veliko pozornost smrt 1,90 m visokega in 112 kg težkega Danca z nekega mesta na otoku. Bilo je pred petimi leti, ko so našli tega moža, ki je dolgo vrst let vodil občinsko godbo, »mrtvega« na cesti. Njegovo truplo so položili v krsto. Par ur, preden bi ga morali pokopati, pa se je mrtvec zbudil in prestrašil vse, ki so bili pri njegovi krsti. Predlanskim so našli »animiravega« možakarja »mrtvega« v postelji. Oživel je mrtvec, ko je ravno neki znanec povelečeval pokojnikove vrline in njegov nenavaden apetit. Lani je 65 letni možak, znan kot velik ljubitelj dobre jedi in svetlega piva, tretjič umrl. Spet so ga položili na mrtvaški oder. Po dveh dneh pa je tretjič »vstal od mrtvih«, se dvignil v krsti, skočil na tla, si pretegnil ude in si brž privoščil danski prigrizek ter četrto vina. Pri tem ni niti utegnil spregovoriti s svojima sinovoma, ki sta osupla strmela v tretjič oživelega očeta.

Fanta sta se poročila drug za drugim in postal oče. Ko je bilo Kazimirovi hčerki osemnajst mesecev, je njegova žena obolela in pisal je materi in Jani, ako bi vzeli malo Darjo k sebi, dokler Iva ne okreva. Z veseljem sta sprejeli deklco in 2 njo je prišlo novo, sončno življenje v hišo.

»Mama, je rekla po dolgem času Jana, »ako bo Kazimir po otroka prišel, jaz ga ne dam nazaj. Moj bo!«

»Na to sem tudi jaz mislila,« je odgovorila mati. »Darje sem se tako privadila, da bi težko živela brez nje. Piši mu, da otrok vedno ostane pri nas.«

Jana je pisala pismo in podčrtovala ljubezen, ki veže babico do unuke in obratno, da je punčka svetla točka maminega življenja in če ji jo odvzame, bo od žalosti ugasnilo še mamino desno oko. Otroka naj pusti materi, ki ožarja zadnja leta njenega življenja.

Kazimir in njegova žena sta se težko vdala. Toda z mislijo, da z otrokom osrečujeta mamino življenje, sta pristala. Leta so minevala, deklica je posecala šolo, pozneje je bila v zavodu v mestu in je dovršila učiteljske. Jana je z bratovim dovoljenjem Darjo pohčrila. Babica, unukinja in Jana so bile tesno povezane med seboj.

Med vojno se je Jana — kakor pravimo — na levo roko poročila z juristom Danilom Jamnikarjem, kar je materi prikrivala in to je bila edina skrivnost, katero je čuvala pred njo in splošno pred vsemi. Svoje mladostne ljubezni ni mogla preboleti in želela si je tovariša-moža, v mogočo poznejšo ločitev od svojcev. Mislila si je: mama je boleha, Darja si bo pripravila svoj dom in jaz bi bila osamljena in sama na svetu, kakor bor na visoki gori.

Kmalu po svoji poroki je prejela od brata Kazimirja pismo, da je dobil sina Svetovidia in da ga skrbi ženino zdravje in življenje. Svakinja Iva je boleha in hiral in ko je bil deček štiriinpol leta star, je Iva umrla.

Jana je prejela brzojavko in žalostno pismo

s posebnimi vsticami o otroku, ki ga je tako težko pustila.

Materino skrušenost je Jana olajšala s svojimi odločnimi besedami:

»Otrok potrebuje vodilne ženske roke. Pripravite se in se peljite ponj! Pri nas bo in naš bo!«

Mati se je dvignila in z vso toplino ljubezni polnega srca rekla:

»Jana, kako si dobra! Vredna si, da ti Bog srečo da!«

Objela jo je in zajokala.

»Mama, vem, da vam je hudo za Ivo, vem, da čutite Mirkoovo bolečino, toda zdaj ni čas za jadikovanje, ko mora biti prva misel, da pomagamo, ker moramo in moremo.«

Darja je službovala v bližini Jane ter ji sporočila, naj pride po sklepu šole takoj domov. Čez dva dni je prišla, zvedela o vsem in se odpeljala v sosedno državo z babico po svojega malega brata.

Jani sta pripeljali živahnega, nežnega dečka in zopet je bila mati vsa srečna, presrečna, ko je bil otroški glas in smeh okrog nje. Jana pa je za rla vase težko vest in bolest, ker je tisti dan prejela obvestilo, da je njen mož Danilo izginil v močvirju v Dobrudži. Dolge mesece je bila orez vsake pismene zveze v trepetanju za njegovo usodo in življenje. Tovariši so se vračali z bojnih polj, Danilo pa je ostal daleč tam in njegov grob zdaj išče ljubezen in globoka žalost.

Jana se je zapirala v svojo sobo z izgovorom, da ima mnogo uradnega dela, toda tam je sama s seboj prebolevala bolečine. Ko je trudna zaspala, se je naenkrat zbudila in znova zaživela v resnico in dejstvo, da je Danilo med mrtvimi borci.

Jana si je iz dekliskih let želela otroka, ki bi bil živa resnica njenih mladih sanj, del njene bitja in srca, zato se je tako tesno navežala na Svetovidia, ki jo je klical: mama. V mislih na Danila ga je tem tesneje pritežala v svoje srce.

Proti jeseni je začela mati bolehati. Jana in

Darja ste bili vedno bolj zaskrbljeni. Ker ni nikdar potožila svojih bolečin, je tudi zdaj prenašala bolezen tiho in udano. O Božiču sta Jana in Darja opazili, da postaja materin obraz čudne ilnate barve in ker je bila nekoliko prehlajena, je Jana previdno omenila, da bi bilo dobro, ako pokliče zdravnika.

»To bo kmalu minilo,« je rekla mati. »O, koliko hujšega je šlo mimo mene, če bi vedle le vse vedele, — in vendar sem ozdravela!«

Umolknila je in se nepremično zazrla na umika in v tem vztrajala kakor v odsotnosti duha.

Naslednje dni je potožila, da ji je čudno v glavi in pri srcu, legla je in ni več vstala. Zdravnik, ki je poznal njeno ponavljajočo se slabost, je dal navodila, toda Jana je čutila v vseh besedah, da se mamino življenje bliža koncu. Poklicala je še drugega zdravnika in po njegovih obiskih se je dvigala Janina slutnja. Recept in injekcija morfija sta ji povedala vse.

Ko je sedela Jana ob postelji, jo je mati prišla za roko in rekla:

»Jana, obljubi mi, da Svetovidia ne boš dala nazaj. Vzgoji ga tako, kakor si Darjo.«

»Mama, obljubim!« je odgovorila Jana in zaprla je mamino prošnjo in dano obljubo v žalostno srce.

»Zdaj bom lahko umrla. Prosim, pošlji po duhovnika, meni je zelo slabo!«

»Saj vam bo bolje, zlata mama,« je zatrepotala Jana in s silo zadrževala solze.

Pred šolo so čakale sosede, da sprejmejo s prižganimi svečami gospoda s Popotnico, Jana in Darja pa sta klečali ob smrtno bolni materi.

Z besedami: »Mir vam bodi!« je vstopil duhovnik. Jana in Darja sta odšle iz spalnice za čas spovedi. Ko sta se vrnili s sosedami, je prejela bolnica zakrament za umirajočo. Kmalu potem so se pojavili znaki nezvesti. V zgodnji jutranji uri je zastalo materino srce, ki je bilo tolikokrat ranjeno v življenju. To je bilo na dan štiriinpetdesetih mučnikov, ki so poklicali v svojo vrsto ženo — mučenico.

SMEŠNICE

KRATKOVIDNOST

»Gospodična, kako krasne črne oči imate.«
 »Motite se, jaz imam modre oči!«
 »Oprostite, zdaj šele vidim, da imate črna očala.«

ANGELČKI

Katehet: »Povej mi, Janko, kje so angeli!«
 Janko: »Pri zobozdravniku!«
 Katehet: »Kako pa odgovarjaš danes?«
 Janko: »Mojo očka je bil včeraj pri zobozdravniku in je rekel, da je tam slišal angelčke peti.«

DOBER POKLIC

Učiteljica je izpraševala učence, kaj bi posamezni najraje postali. Oglasili so se za mizarje, krojače, čevljarje in tako dalje, le Mihec ni odgovoril in učiteljica ga vpraša:
 »No Mihec, kaj boš pa ti?«
 »Jaz? Jaz bom pa oče!«

TUDI ODGOVOR

Nada je bila prvi dan v šoli in učiteljica je izpraševala po očetovem poklicu.
 »Nada, in kaj je tvoj očka?«
 »Zelo dober človek!«

ZE VE, ZAKAJ

Desetletni Tomažek pride h krojaču, ki mu vzame mero. Preden odide, reče Tomažek:
 »Če vam je vseeno, bi vas prosil, da mi vate ne bi dali v ramena, marveč v hlače.«

POSTENJAK

Oče: »Zakaj si danes tako pozno prišel iz šole?«
 Jakec: »Neki gospod je zgubil kovanec za dve liri in ga je dolgo iskal.«
 Oče: »Pa kaj to tebe briga?«
 Jakec: »Očka, jaz sem vendar na kovancu stal.«

POMOTA

»Ali vidite tamle na bregu mojo poletno hišico?«
 »Vidim, — na vrtu pa je drog z rdečo piko.«
 »Drog? To je vendar moja žena z rdečo ruto na glavi!«

MED ARTISTI

»Kako je mogoče, da je Frank zdaj krotilec slonov?«
 »Prej je imel cirkus za bolhe, pa je postal kratkoviden.«

TAKO JE

»Milan, kaj pomeni tale črni ženski las na tvoji suknji?«
 »To pomeni, moja ljuba žena, da mi nisi suknje skrtlačila, odkar imaš sive lase.«

PESNIK

»Kadar pozno v noč pesnikujem, potem ne morem zaspati.«
 »Zato je kaj preprosto sredstvo!«
 »Kakšno pa?«
 »Čitaj svoje pesmi!«

PO NASVET JE PRIŠLA

»Motite se, gospa, nisem zdravnik, ampak profesor glasbe.«
 »Vem, saj prav zato sem prišla k vam po svet. Strašno mi poje v ušesih.«

IZKUŠEN MOŽ

Snunec: »Obljubim vam kot svojemu bodočemu tastu, da bom vašo hčerko na rokah nosil, ji izpolnil vsako željo in...«
 Stari: »Ne govorite neumnosti, ljubi prijatelj! Tako sem tudi jaz govoril, ko sem stal pred svojo tasto!«

NIAGARSKI SLAPOVI

Neka ženska družba iz Daytona v Ameriki je napravila izlet k niagarskim slapovom. Prireditelj izleta je zavpil v govornico napravo:
 »Gospo, občudujte to množino vodnih sil in čestost, prosim, za trenutek utianite, boste tudi slišale ginenje in tobnenje teh mogočnih slapov.«

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

6. TRNASTI GLADEZ,

zajčji trn ali rabuš je nevšečno, trnasto šibje suhih travnikov in pašnikov, kjer raste najraje ob potih in po izhojenem svetu. Iz močne, do pol m dolge srčne korenine poganja navadno več pokončnih ali kipečih stebel, ki so okoli 1/2 m visoka in razrasla v goste veje. Stebla so pri tleh lesasta in enoredno ali dvoredno diakava. Mladike se končujejo v dolge, ostre trne. Listi so trojnat kakor pri travniški detelji, listki razne oblike, vendar po večini podolgasti z drobno nazobčanim robom. Srednji listek je največji in ima daljši peceljček nego obstranska. Cveti rastejo največ posamezno ob listnih peceljih in so podobni fižolovim cvetom. Zelena čaša je petero nacepljena in porasla z dlakami. Venec sestavlja pet rožnordečih listov; zgornji je zavihan navzgor in nekoliko daljši od spodnjih dveh, ki sta čolničasto zrasla. Obstranska lista sta podolgasta in pokrivata čolnič. Prašnikov je deset; z nitmi so zrasli v cevko, ki obdaja pesticevo plodnico. Plod je jajčasto naplhnjen, pokončen strok, ki moli precej daleč iz povečane čaše.

Zdravilna je korenina, ki žene na vodo. Izkopane korenine se opero in posuše na zraku. Ker raste pri nas še več drugih gladežev, ki niso zdravilni, pomni, da so korenine zdravilnega gladeža po dolgem globoko brazdaste, drugih gladežev pa gladke.

Križanka št. 14

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. siromaštvo, pomanjkanje, 4. gradbeni material, 8. gradbeni material, 12. italijanski spornik, 14. veznik, 15. razoran, nabrekli, neraven, 17. šolska in pisarniška potrebščina, 20. odličan, najboljši, 22. del nar. noše ruskih kmetov, 24. član zakonodajne zbornice, 25. poročena ženska, 26. veznik, 27. okrajšan veznik, tudi kemični znak za aluminij, 28. ljudsko sodišče, 29. sredstvo za izdelovanje barv, 31. gozdni sadež, 33. močan dokaz v kazenskem procesu, 35. trije enaki soglasniki, 37. osebni zaimek, 38. poveljujoča pesem, 40. vsi posamezniki brez izjeme, 42. žensko ime, 43. znana kratica na listinah, kjer se pritisne pečat, 44. verzi, 46. uslužbenec, nameščenec, 48. nikalnica, 49. sportna kratica, 50. slovenski pisatelj (»Ovčar Marko«), 52. menjalno sredstvo, 54. zajtrkovalna pijača, 56. enoličen, dolgočasen (tujka), 58. kača, 60. vrsta barvne slike, 62. pevski glas, 63. nade, želje, 64. stara oblika veznika, 65. predlog, 66. slovenski knez v Dolni Panoniji sredi 9. stoletja, 68. kapa, pokrivalo, 70. hunske vojskovodja, 72. odvajalno olje, 73. osebni zaimek, glej 37. vodoravno, 75. nauk o pravem, moralnem obnašanju, 77. izročiti, 78. veznik, glej 26. vodoravno, 80. sad in drevo, 82. pračče človeštva (množina), 83. mestice v Dalmaciji, 84. poganjki cime, 85. sestavljen iz velikih skladov kamenja, 88. predlog, 89. medmet, 90. oslovski glas, 91. elektroda, 92. ljubezenska sanjavnost, zanešenost (tujka), 93. velika riba.

Navpično: 1. malha, čula, 2. prav tako, 3. turški gospodar, 4. ločnica med morjem in kopnino, 5. gozdni bog, češko gospod, 6. kratica za evangelist, 7. velika celina, 8. bolezen, 9. količina, ki je v rabi za določitev množine, časa in prostora, 10. španski spornik, 11. najnižji predel, 12. imajo le malo volje za delo, 13. južno sadje, 16. nemško filmsko podjetje, 18. češka pritrtilnica, 19. naboji, strelivo, 21. oblikovana snov, nasprotje duše, 23. človek-stroj, 24. spada k hišni služinčadi, 28. zaničljiv izraz za človeka, ki je nekaj napisal, 30. del telesa, 32. pozdrav, 34. začetek Lvova, 36. ne nujno potreben del obleke, 39. dragi kamni, 41. štirje enaki soglasniki, 43. ena izmed strani, 44. lakomna, nedarežljiva, 45. madžarsko žensko ime, 47. tuje žensko ime, 48. napolnjen, nabit, 49. sportno orodje, 51. osnove za računanje, 53. uporabljati, potrebovati, 55. zvezdoslovec, 57. nikdar, 58. posoda, ki jo uporabljajo v kmečkem

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14		15	16			17	18	19		20		21
22		23				24				25		
26			27		28				29	30		
31		32	33	34			35	36	37			
	38		39	40		41		42			43	
	44			45	46			47			48	
49		50		51		52		53		54		55
56	57				58	59		60		61	62	
63			64		65		66			67		
68		69	70	71		72						
	73		74	75		76	77			78	79	
	80				81		82			83		
84				85			86	87		88		89
90		91				92					93	

gospodinjstvu, 59. otok v Donavi pri Beogradu, 61. oblika glagola, ki pomeni naglo se premakniti, skočiti, 66. začetek praznika, 67. medmet, 69. žensko ime, 71. domovina slavnega grškega pustolovca Odiseja, 74. domača žival, 76. rimski bog ljubezni, 79. zabavišča, 80. veliko poželenje, strast, 82. okrajšano moško ime, 83. veznik, 84. ozirni zaimek, 85. druga in peta črka besede pod 46. vodoravno, 86. beseda pod 87. navpično narobe, 87. osebni zaimek, 88. pritrtilnica.

REŠITEV KRIZANKE ŠT. 13.

Vodoravno: 1. Sora, 5. osebe, 10. DM, 12. novica, 17. omika, 19. imenovalec, 22. ded, 23. vsovali, 25. opera, 26. Emona, 28. ara, 29. Amor, 30. terek, 31. te, 32. IM, 33. Atila, 37. goli, 39. Italija, 42. otepa, 44. eč, 45. os, 47. Ivana,

49. av, 50. talec, 52. spokojen, 55. parade, 57. on, 59. ter, 60. Daruvar, 61. romani, 64. Atene, 66. radi, 68. Iračan, 69. ha, 70. por, 72. Aron, 73. Nina, 74. as, 76. vrag, 78. ata, 79. sani, 80. jar, 82. kraj, 83. ost, 85. tuj, 88. že, 89. ko, 90. da, 91. neon, 93. daljava, 97. oprava, 97. rmani, 99. risarji.

Navpično: 1. sova, 2. omara, 3. risati, 4. ako, 6. sito, 7. emir, 9. enota, 10. dveri, 11. Maretova linija, 12. ne, 13. očet, 14. ido, 15. cenilec, 16. Adamič, 18. Avala, 20. opora, 21. laketi, 24. Amali, 27. megaloman, 34. itak, 35. dan, 36. veterinarji, 38. postava, 40. iver, 41. januar, 43. pa, 46. spet, 48. aparat, 49. ar, 51. enačaj, 53. oreh, 54. ode, 56. Ararat, 58. minareti, 62. oris, 63. na, 65. navada, 67. do, 70. pa, 71. ogon, 75. skop, 77. rjav, 78. atom, 81. ač, 84. ser, 86. udi, 87. Eva, 89. ko, 92. na, 94. ir, 95. as, 96. ar.